

**KONGREGACIJA
ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA
I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA**

NAVIJEŠTAJTE

Posvećenim muškarcima i ženama,
svjedocima evanđelja među ljudima

HRVATSKA REDOVNIČKA KONFERENCIJA

KONGREGACIJA ZA USTANOVE
POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA

NAVIJEŠTAJTE

Posvećenim muškarcima i ženama,
svjedocima evanđelja među ljudima

Dokumenti – 8

Nakladnik:

Hrvatska redovnička konferencija,
Zagreb, Prilaz Gjura Deželića 75

Objavljuje se s dopuštanjem *LIBRERIA EDITRICE VATICANA*

Glavni i odgovorni urednik:

fra Jure Šarčević, predsjednik HRK-a

Prijevod:

Slavko Antunović

Lektura:

Zdenka Leženić

Priprema:

Ljubičasti mrav j.d.o.o., Zagreb

Tisak:

AKD, Zagreb

Naklada:

1000

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000971799.

ISBN 978-953-97249-3-9

KONGREGACIJA
ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA
I DRUŽBE APOSTOLSKOG ŽIVOTA

NAVIJEŠTAJTE

**Posvećenim muškarcima i ženama,
svjedocima evanđelja među ljudima**

HRVATSKA REDOVNIČKA KONFERENCIJA
Zagreb, 2017.

Naslov izvornika:

Annunciate

Ai consacrati e alle consacrate testimoni del Vangelo tra le genti

(ISBN 978-88-209-9863-9)

Libreria Editrice Vaticana, 2016.

*Crkva je rođena katolička,
to jest „simfonijska”, od samih početaka
okrenuta evangelizaciji
i susretu sa svima,
rođena je „u izlasku”, to jest misionarska.*

papa Franjo

Predraga braćo i sestre!

1. U našim srcima odzvanja odjek proslave Godine posvećenoga života sa stalnim pozivom koji papa Franjo upućuje nama: Probudite svijet, nasljedujte Gospodina proročki, budite navjestitelji radosti evanđelja. U njegovim poticajima iznova slušamo riječi svetoga Ivana Pavla II.: „Crkvi je potreban duhovni i apostolski prilog obnovljenog i osnaženog posvećenog života.”¹

Mnogostruki pozitivni odjeci koji ovome dikasteriju stižu iskustava su koja u Rimu doživjeli posvećeni muškarci i žene sa svih kontinenata tijekom ove godine milosti za Crkvu: molitvena bdjenja kojima smo započinjali naša okupljanja, euharistijska slavlja kojima smo zaključivali svako od njih, ekumenski susret Bogu posvećenih osoba različitih Crkava, susret odgojitelja i odgojiteljica, susret za mlađe Bogu posvećene osobe, posebno vrijeme u kojem su se zajedno okupili svi oblici Bogu posvećenoga života. Sveti otac Franjo popratio je svaki događaj obiteljskim i bratskim dijalogom pokazujući pritom široke obzore i proročki karakter života koji se živi u obliku evanđelja u Crkvi.

Za taj događaj Duha uzdižemo hvalu Bogu koji je „dobro, sve dobro, najviše dobro”². Zahvalu upućujemo svima koji su s velikom ljubavlju radili na planiranju i animiranju toga posebnoga vremena i svima onima koji su se odazvali na okupljanje kod Petrove stolice da bi proživjeli taj događaj u znaku jedinstva. Posebna zahvala papi Franji što nam je dao dar ove Godi-

¹ IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 13.

² SV. FRANJO, *Hvale Bogu višnjemu*, u FF 261; FI str. 114.

ne i što nas je pratio tijekom čitavog tog vremena kao Petrov nasljednik i kao Bogu posvećena osoba poput nas.³

2. Nastavljamo sada svoj hod razmišljanja, koji smo zajedno prolazili kroz pisma *Radujte se, Istražujte, Kontemplirajte*. To se razmišljanje zaustavlja na tumačenju *missio Dei*, kao otajstva koje je Krist povjerio svojoj Crkvi i koje je potvrđeno na Pedesetnicu snagom Duha Svetoga: *...primit ćete snagu Duha Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji i sve do kraja zemlje (Dj 1, 18)*. Svaki oblik posvećenoga života prima, prihvaća i živi taj poziv kao konstitutivni element posebnog nasljedovanja Krista (*sequela Christi*). S plodnom živošću odjekuje završni poticaj iz *Perfectae caritatis*, pedeset godina od proglašenja dekreta (28. listopada 1965.): „Neka, dakle, svi redovnici cjelovitom vjerom, ljubavlju prema Bogu i bližnjemu, ljubavlju prema križu i nadom u buduću slavu šire po cijelome svijetu Kristovu dobru vijest, da svi vide njihovo svjedočanstvo i slave Oca našega koji je na nebesima.”⁴ Papa Franjo prati nas u tom novom promišljanju o toj temi jezikom koji ujedno i nadahnjuje i poziva na djelovanje, kojim se neprestano koristi bilo u obraćanju sveopćoj Crkvi, bilo našem obliku života. Nastavljamo dijalog sa svim Bogu posvećenim muškarcima i ženama koji smo vodili u prethodnim *pismima*, kako bi naš um, srce i odluke bile plodne životom i uzmgle odjelotvoriti intuicije Godine posvećenoga života.

Svima vama, Bogu posvećenim ženama i muškarcima, upućujemo riječi zahvale za posvećenost Bogu, tu zraku Božje ljepote koja obasjava put ljudskoga života.⁵ Upućujemo također poziv da se vaša povijest nastavi ispisivati jezikom ognja u snazi Duha Svetoga. Jezik kojim budete naviještali radosnu vijest imat će različite riječi, suzvučja, naglaske, nijanse i učinke već prema načinu na koji živite svoje posvećenje. U potpuno kontemplativnom ili u redovničkom apostolskom životu, u hvali djevičanskoga srca,

³ Usp. FRANJO, *Apostolsko pismo svetoga oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenoga života* (21. studenoga 2014.).

⁴ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dekret o prilagođenoj obnovi redovničkoga života *Perfectae caritatis* (28. listopada 1965.), 25.

⁵ Usp. IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 109.

u prisutnosti, radinosti i svjedočenju utrošenu u mjesnoj Crkvi ili svjetovnosti društvenih sredina uvijek i u svakoj prilici budite izraz poslanja Crkve, miomiris Duha Svetoga i radost evanđelja u svijetu.

Neka nas Marija, „čiji je život pravilo ponašanja za sve”⁶, prati na našem putu i neka nas ona, *Mater misericordiae*, zagovara za radosnu proročku posvećenost evanđelju.

⁶ sv. AMBROZIJE, *De virginibus*, knj. II, pog. II, br. 15.

PROSLOV

*Vrjednovati vremena i mijenjati se s njima
ostajući usidreni u istini evanđelja.*

papa Franjo

Živimo u svijetu

3. Naše vrijeme karakterizira dubok i stalan proces promjene čija obilježja teško uspijevamo definirati.

Množe se pogledi na život i, kada ih se sve stavi na istu razinu, njihove se vrijednosti relativiziraju: različito je shvaćanje osobe, obitelji, prijateljstva, ljubavi, rada, zauzimanja, smrti. Povećava se etničko-kulturna pluralnost; brzo se prolazi kroz mnogostruka iskustva i ponudu neodređenih mogućnosti, a posljedice su rascjepkanost i raspršenost. Živi se kao u nekom supermarketu u kojem se ne nalaze samo stvari, već i mogućnosti, ideje, načini ponašanja, koji stvaraju rizik i izazov izbora, samodefiniranja, pronalaženja osobnih razloga za vlastita ponašanja. Mijenja se osjećaj granice, koji navikava izbjegavati prepreke koje obično definiraju i ograničavaju želje i djelovanja. Individualizam, naglašavanje vlastitoga „ja” i osobnih razloga čini odnose među osobama krhkijima i svaku se vezu promatra kao promjenjivu, nestalnu, nikada konačnu. Također, tako je i u najvažnijim određenjima kao što je izbor životnoga staleža.

Riječ je o živu i aktualnu kulturnome procesu u kojem modernitet, nakon što je razbijeno načelo univerzalnosti, shvaća sam sebe kao nestalan postmodernitet. Osjećaj nezadovoljstva i nesigurnosti koji prati konzumeristički i natjecateljski ritam i životnu pozornicu – na kojoj čovjek, da bi zauzeo mjesto, treba izbaciti drugoga – osuđuje nas na življenje u trajnoj nesigurnosti koja je uzrok i posljedica emocionalne nestalnosti i nepostojanosti i na razini odnosa s drugima i na razini vrijednosti. Nestalan karakter života i nestalnost društva uzajamno se hrane i jačaju jer ne mogu očuvati vlastiti oblik ili dugo zadržati smjer kretanja prema željenu i utvrđenu cilju.

4. Mi, posvećeni muškarci i žene, često smo uronjeni i preplašeni tim procesom. Nadvladani kompleksnošću vremenâ zaboravljamo stav slušanja ljudskoga krika i, također, duhovnu važnost naviještanja evanđelja koje može i u teškim okolnostima „svojom blizinom, ljubavlju i svjedočenjem buditi pristanak srca”⁷.

⁷ FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangeli gaudium* (24. studenoga 2013.), 42.

Neizbježno se moramo pitati o mjestu koje Bog danas zauzima u svijetu i srcima ljudi, o mogućnostima i problemima koje pred misiju Crkve postavlja vrijeme u kojem živimo i promjene koje ga karakteriziraju. Pozvani smo na napor i radost slušanja u kulturi našega vremena kako bismo u njoj razaznali sjeme Riječi, „tragove Božje prisutnosti”⁸. Pozvani smo osluškivati očekivanja svojih suvremenika, ozbiljno shvaćati njihove želje i traženja, pokušati shvatiti što je to od čega njihovo srce usplamti, a što pobuđuje strah i nepovjerenje ili jednostavnu ravnodušnost, kako bismo mogli postati suradnicima njihove radosti i njihove nade (usp. *1 Kor* 1. 24).

5. Nužno je pitati se „o onome što Bog i današnji svijet traže”⁹. Uronjeni u mnogostruke identitete, često virtualne, koji se mijenjaju od prigode do prigode, i iza kojih skrivaju svoje pravo lice, muškarac i žena pate od gubitka osobnosti.

Po Pavlu VI. već je 1969. – tijekom jedne opće audijencije – odjeknuo glas *autoresa*: „Reci mi, Eutideme, jesi li ikada bio u Delfiju? Da, dva puta. Jesi li primijetio natpis zapisan na hramu: Upoznaj sebe samog? Da. Jesi li zanemario tu opomenu ili si joj posvetio pozornost? Pravo govoreći, nisam, mislio sam da imam to znanje.” Ovdje se rađa, nastavlja Papa, „povijest velikog problema vezanog uz čovjekovo poznavanje sebe samog. Aktivizam naših dana i prevaga osjetilne spoznaje i društvenih komunikacija nad spekulativnim učenjem i nutarnjom aktivnošću čini nas podložnicima izvanjskoga svijeta i veoma umanjuje osobno razmišljanje i poznavanje pitanja vezanih uz naš subjektivni život: rastreseni smo, prazni sebe samih, a puni slikâ i misli koje se, po sebi, ne tiču naše intime”¹⁰.

6. Stav prema vjerskom iskustvu i transcendentalnoj dimenziji života također se promijenio. Nedoumica oko činjenice da je *samoća* definitivna riječ

⁸ IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 79.

⁹ FRANJO, *Apostolsko pismo svetoga oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenoga života* (21. studenoga 2014.).

¹⁰ PAVAO VI., *Opća audijencija* (12. veljače 1969.).

o čovjekovoj sudbini dovodi ljude do toga da podlegnu napasti „duhovne desertifikacije” koja vodi do „širenja praznine”¹¹.

Katkad svjedočimo potpunom teorijskom i praktičnom nijekanju mogućnosti kršćanskoga iskustva i nijekanja vrijednosti i dostojanstva osobe. Identitet koji se običavao prepoznavati kao kršćanski već se odavno izgubio u fenomenu koji je Weber definirao kao „rašćaravanje svijeta”. Kultura Zapada otrgnula se od sakralne vizije čovjeka i društva. Društvo se predstavlja kao kompleksnost.

Iz toga proizlazi vizija koja je ne samo antropološka i naturalistička već i povijesna, društvena, kulturna i religijska, u kojoj se pojedinac u svojim mnogim dimenzijama, u mnogostrukim mogućnostima, prepoznaje nestalnim i problematičnim u svojem djelovanju. No, istodobno prepoznaje da je sposoban za hodove, obnove, otvaranja. U tom kontekstu religijsko pitanje izlazi na vidjelo kao pitanje smisla (značenje i smjer), slobode i sreće, i koje traži da ga se čita i tumači.

7. Nasuprot raščaranosti, u kojoj se svijet predstavlja kao stvarnost lišena svakog značenja i svake mogućnosti utjehe, put si probija ponovno očaravanje svijeta kao različit pogled, kao provokativno tumačenje stvarnosti, ali prije svega nutarnjega čovjekova svijeta i njegova dubokoga čuvstva: „Reakcija protiv apstraktnog, kvantificiranog, objektiviziranog, postiže se povratkom na vrela čuvstvenosti.”¹²

Kao reakcija na nijekanje carstva nevidljivoga javlja se polagan povratak onomu što čovjeka ispunja udivljenjem. Naziru se nove životne stvarnosti premda mogu izgledati prolaznima. Uočiti ih i kritizirati, tumačiti njihove instancije, može biti moguć prostor duha u kojem se može prepoznati dušu.

U tom je kontekstu nužno promatrati sugovornika navještaja evanđelja i njegov život u današnjem povijesnom trenutku: „Velika čovjekova patnja je upravo ova: Iza šutnje svemira, iza oblaka, postoji li Bog ili ne postoji? I ako taj Bog postoji, poznaje li nas, ima li kakve veze s nama? Je li taj Bog

¹¹ Usp. BENEDIKT XVI., *Homilija* prigodom otvorenja Godine vjere (11. listopada 2012.).

¹² E. MORIN, *Lo spirito del tempo*, Meltemi Editore, Rim 2005., 93.

dobar i ima li stvarnost dobra moć u svijetu ili nema? Je li to neka stvarnost ili ne? Zašto se onda to ne osjeti?”¹³

8. Naše nas vrijeme poziva stvarati smislene planove u kojima će kultura novoga humanizma – u nestalnoj promjenjivosti i neupravljivoj kompleksnosti tehnološkoga napretka – moći iznjedrili sposobnost davanja smisla postojanju, komunikaciji, razumijevanju i vrijednosnim okosnicama. Svjetlo evanđelja može ostvariti to ponovno vraćanje svijetu njegova čara i ima sposobnost ponovno zapaliti u srcima ljudi želju da hode prema istini: „Obnovljen navještaj”, piše papa Franjo u pobudnici *Evangeliu gaudium*, koju je on sam definirao kao programski dokument svoje petrovske službe, „pruža vjernicima, i onima mlakima i onima koji svoju vjeru ne provode u djelo u vlastitom životu, novu radost u vjeri i evangelizacijsku plodnost. Njegovo središte i njegova bit uvijek su isti: Bog koji je očitovao svoju beskrajnu ljubav u Kristu, umrlom i uskrslom. On neprestano obnavlja svoje vjernike, bez obzira na njihovu dob, njihova snaga se obnavlja, krila im rastu kao orlovima, trče i ne sustaju, hode i ne more se (Iz 40, 31). Krist je evanđelje vječno (Otk 14, 6) i jučer i danas isti je – i uvijek (Heb 13, 8), njegovo bogatstvo i njegova ljepota neiscrpn su. On je uvijek mlad i stalan izvor novosti.”¹⁴

9. Posvećene osobe pozvane su pokazati svijetu tu vječnu ljepotu: „Prva je zadaća posvećenoga života učiniti vidljivim čudesne stvari koje Bog izvodi u krhkoj ljudskoj naravi pozvanih osoba. Više nego riječima one svjedoče o tim čudesnim stvarima izražajnim jezikom preobražene egzistencije, sposobne iznenaditi svijet”¹⁵, „nova evangelizacija zahtijeva od posvećenika i posvećenica punu svijest o teološkom smislu izazova našega vremena”¹⁶.

Pozvani smo prebivati u ljudskim sredinama s dubinom, radikalnošću, sve dotle da dadnemo lice i izraz tragovima Božje prisutnosti.¹⁷ Ta prisutnost,

¹³ BENEDIKT XVI., *Razmišljanje* na Prvoj kongregaciji XIII. opće redovite skupštine Biskupske sinode (8. listopada 2012.).

¹⁴ FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangeliu gaudium* (24. studenoga 2013.), 11.

¹⁵ IVAN PAVAO II., Posljesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 20.

¹⁶ *Ondje*, 81.

¹⁷ Usp. *ondje*, 79.

naime, nije nadgradnja onoga ljudskoga, već je njegova dubina, njegova istina. Riječ je o tome da se nikada ne udaljavamo od istine o sebi samima, o odnosu s drugima i sa stvorenim svijetom, da živimo nasljedovanje Krista kao stvaranje prostora zahvaljujući baš Njemu, istini o čovjeku.

Blaženi Pavao VI. primjećuje: „Društvene nas prilike sile preispitati modele i svim sredstvima nastojati suvremenom čovjeku donijeti kršćansku poruku u kojoj samo on može pronaći odgovor na svoja pitanja i snagu za predanost ljudskoj solidarnosti.”¹⁸

Na nov žar i nove metode podsjećao je i Benedikt XVI. na zaključenju redovnoga zasjedanja XIII. opće Biskupske sinode¹⁹ posvećene novoj evangelizaciji za prenošenje vjere: „Crkva nastoji koristiti i nove metode njegujući također nove jezike, svojstvene raznim kulturama svijeta, predlažući Kristovu istinu stavom dijaloga i prijateljstva, koji ima temelj u Bogu koji je Ljubav. U raznim dijelovima svijeta Crkva je već poduzela taj hod pastoralne kreativnosti kako bi približila osobe koje su se udaljile od Boga ili koje traže smisao života, sreću i, u konačnici, Boga.”²⁰

¹⁸ PAVAO VI., Govor Svetom kardinalskom zboru (22. lipnja 1973.).

¹⁹ 17. – 28. listopada 2012.

²⁰ BENEDIKT XVI., Homilija na misi prigodom zaključenja XIII. opće redovne skupštine Biskupske sinode (28. listopada 2012.).

SVE DO KRAJA ZEMLJE

*Bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu,
po svoj Judeji i Samariji
i sve do kraja zemlje.*

Dj 1, 8

U stavu slušanja

10. „Slika Krista učitelja utisnula se u duh Dvanaestorice i prvih učenikâ, a nalog: *Idite... naučavajte sve narode*, usmjerio je čitav njihov život. Sveti Ivan svjedoči o tome u svome evanđelju kada donosi Isusove riječi: *Više vas ne zovem slugama jer sluga ne zna što radi njegov gospodar; vas sam nazvao prijateljima jer vam priopćih sve što sam čuo od Oca svoga [...]* Zato im pošlje uskrsnuća na izričit način povjerava poslanje da učine učenicima sve narode.”²¹ *Podite po svem svijetu, propovijedajte evanđelje svemu stvorenju. (Mk 16, 15) Bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji i sve do kraja zemlje. (Dj 1, 8)* Zadatak koji Uskrsli ostavlja svojim učenicima je misionarski, zadatak upućen svakom učeniku, u svakom vremenu. Ta zadaća ima sveopću dimenziju: učenici su poslani *svim narodima (Mt 28, 19), svem svijetu (Mk 16, 15), sve do kraja zemlje (Dj 1, 8)*. Gospodin jamči učenicima da ne će nikada biti sami: *Ja sam s vama u sve dane, sve do svršetka svijeta. (Mt 28, 20)* Markovo evanđelje svjedoči: *Oni pak odoše i propovijedahu posvuda, a Gospodin surađivaše i utvrđivaše Riječ popratnim znakovima. (Mk 16, 20)*

11. Evanđelisti to poslanje donose s različitim naglascima koji se međusobno dopunjuju. Tonovi koje koriste evanđelisti pokazuju da je to poslanje pozvano odgovoriti na mnogostruke situacije zajednice i, istodobno, otkrivaju maštovitost Duha koji puše kamo hoće (usp. *Iv 3, 8*) razdjeljujući svoje karizme. Marko predstavlja poslanje kao navještaj, *kerigmu* (usp. *Mk 16, 15*). Kod Mateja poslanje ima cilj utemeljiti Crkvu i naučavati (usp. *28, 19-20; 16, 18*). Luka ga predstavlja prije svega kao svjedočanstvo (usp. *Lk 24, 48; Dj 1, 8*). Za Ivana se poslanje sastoji u sudjelovanju u zajedništvu Oca sa Sinom (usp. *Iv 17, 21-23*). Cilj je jedan: priznati zajedno s Petrom: *Ti si Krist (Mk 8, 29)*, i s rimskim satnikom: *Zaista, ovaj čovjek bijaše Sin Božji! (Mk 15, 39)*²²

Djela apostolska pokazuju nam kako su učenici postupno stjecali jasnu sliku o svom identitetu svjedokâ i navjestiteljâ i nalazili prikladan rječnik

²¹ IVAN PAVAO II., Apostolska pobudnica *Catechesi tradendae* (16. listopada 1979.), 10.

²² Usp. IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio* (7. prosinca 1990.), 23.

i stil za ostvarivanje misijske zapovijedi u raznim situacijama i kulturama. Učenici su se našli u situaciji da se suočavaju s novim okolnostima i izazovima; pustili su da ih vodi *Duh istine* (Iv 16, 13) nepoznatim putovima kako bi sačuvali s ljubavlju i naviještali s radošću ono što je Učitelj rekao i učio (usp. Mt 28, 20; Iv 14, 26). Isti Duh – zajamčio je Isus – uvodit će ih *u svu istinu* otvarajući put evanđelja *onome što dolazi* (Iv 16, 13), to jest novim egzistencijalnim i spasenijskim odgovorima u svakodnevnoj stvarnosti.

12. I misijsko poslanje izražava se na razne načine: naviještati radosnu vijest svim narodima (usp. Mt 28, 19; Mk 16, 15); biti svjedoci uskrsnuća (usp. Lk 24, 46-48; Dj 1, 8); biti nositelji mira i pomirenja (usp. Iv 20, 21-23); liječiti bolesne i pomagati isključene (usp. Lk 10, 1-19); biti svjetlo svijeta i sol zemlje (usp. Mt 5, 13-16); ljubiti jedni druge ljubavlju kojom nas je sam Isus ljubio (usp. Iv 13, 34-35), služiti i prati noge braći (usp. Iv 13, 12-15). Učenici su veoma brzo shvatili da je riječ o misiji koju je Isus najavio u nazaretskoj sinagogi svečano proglašavajući riječi proroka Izaije: *Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza! On me posla blagovjesnikom biti siromasima, proglasiti sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene, proglasiti godinu milosti Gospodnje.* (Lk 4, 18-19)

Pred malom skupinom učenika, koje je još uvijek obuzimalo čuđenje zbog iskustva doživljena u posljednjim tjednima Učiteljeva života i nesigurni u to što budućnost nosi, otvara se beskrajn – u isti mah kulturni i zemljopisni – obzor za koji će im trebati godine i mnogi pokušaji da ga upoznaju, evangeliziraju i u njemu se nastane. Samo zahvaljujući daru Duha moći će razumjeti duboko značenje onih riječi i biti sposobni ostvariti zadaću koja, ljudski govoreći, nadilazi njihove mogućnosti i koja se činila paradoksalnom.

13. Poslanje, produljenje Učiteljeva poslanja, temelj je našega poziva Bogu posvećenih muškaraca i žena. Utemeljitelji i utemeljiteljice Isusovu su zapovijed *Idite i naviještajte!* (usp. Mk 16, 15), slušali, prepoznavali i prihvatili kao zapovijed koja je izravno upućena njima. Posvećeni život, u svim svojim oblicima, u svojim različitim razdobljima i u različitim okolnostima, dao se na put „da napunja svu zemlju Kristovim evanđeljem”²³ postav-

²³ TOMA ČELANSKI, *Prvi životopis sv. Franje Asiškog*, 97, u FF 488; FI, str. 300.

ljajući se u prve redove te misije, ustrajući gorljiva, kreativna i *odlučna srca* (usp. *Dj* 11, 23).

Prigrlimo evanđelje kao pravilo i život,²⁴ poslani od Duha Svetoga (*Dj* 13, 4) prema svim periferijama gdje je potrebno svjetlo evanđelja (usp. *Mt* 5, 13-16); prigrlimo svijet srca okrenuta Gospodinu i razglašavamo životom i riječju *Evanđelje Isusa Krista Sina Božjega* (*Mk* 1, 1), znak nade za sve, posebno za siromašne (usp. *Lk* 4, 18). Vratit ćemo tako radost evanđelja koje smo primili po milosti.²⁵

Poslani naviještati

14. „Temeljni je zadatak Crkve u svako, a osobito u naše vrijeme, upravljati čovjekov pogled, usmjeravati svijest i iskustvo svega čovječanstva prema Kristovu otajstvu.”²⁶

Isus stanuje u Kafarnaumu na obalama jezera, u kontaktu je s mnogim osobama, pohađa sinagogu, susreće mnoštva, liječi bolesne. Isus ide od jednog mjesta do drugog kako bi susreo osobe u mjestima gdje žive.²⁷ U svojoj poruci, u svojim djelima i postupcima, kao i u svojim izborima, izražava dinamizam koji ide u smjeru sveopće otvorenosti.

U Kristovu stilu

15. Kontemplirajmo o Kristu, Očevu misionaru,²⁸ da bismo naviještali onako kako je on to činio: *obilazio je Isus sve gradove i sela učeci po njihovim sinagogama, propovijedajući evanđelje o Kraljevstvu i liječeći svaku bolest i svaku nemoć. Vidjevši mnoštvo, sažali mu se nad njim* (*Mt* 9, 35-36). Riječ

²⁴ Usp. BENEDIKT XVI., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Verbum Domini* (30. rujna 2010.), 83.

²⁵ Usp. FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 1.

²⁶ IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptor hominis* (4. ožujka 1979.), 10.

²⁷ Usp. A. VANHOYE, *Le origini della missione apostolica nel Nuovo Testamento*, u *La Civiltà Cattolica*, 141 (1990/IV), 544-558.

²⁸ Usp. IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 22.

je o ulaženju u dinamiku gledanja, ganuća i djelovanja, stavova koji su karakterizirali Kristov život i poslanje. „Gledati” znači biti pozoran na ono što se događa u svijetu, biti otvoren stvarnosti koja nas okružuje, ne zbog puke znatiželje, već kako bismo otkrili Božji prolazak u povijesti.

Ganuti se i živjeti s *njedrima milosrđa* traži sudjelovanje i djelovanje u korist onih koji su na granici i u potrebi: *Kad izide, vidje silan svijet i sažali mu se jer bijahu kao ovce bez pastira.* (Mk 6, 34) Rađa se snažan pokret koji nas stavlja u srdačan sklad sa svakom osobom: *Dok je još bio daleko, njegov ga otac ugleda, ganu se, potrča, pade mu oko vrata i izljubi ga.* (Lk 15, 20) Taj nam stav ne dopušta proći dalje jer smo rastreseni, jer tako nalaže pristojnost, jer nas je strah: *Slučajno je onim putem silazio neki svećenik, vidje ga i zaobiđe. A tako i levit: prolazeći onuda, vidje ga i zaobiđe.* (Lk 10, 31-32) Doziva nam se u pamet Kristov sud nad našim izborima i nad našim djelima: *...ogladnjeh i ne dadoste mi jesti [...]. Zaista, kažem vam, što god ne učinite jednomu od ovih najmanjih, ni meni ne učinite.* (Mt 25, 42-45)

Pozvani smo doživjeti drhtaj onih koji se duboko u sebi protive krnjoj i napakoj pravednosti i arogantnu nasilju u kojem se ubija, krše pravâ, zatire, marginalizira: „Stoga se Crkva trese („sažali” preveli su neki jezici)”, kaže Pavao VI., „zbog tih tjeskobnih vapaja i svakoga posebno zove da se najzad s ljubavlju odazove glasu braće koja zovu u pomoć”²⁹.

16. Pozvani smo djelovati sukladno Božjoj viziji: *Vidio sam jade svoga naroda u Egiptu i čuo mu tužbu na tlačitelje njegove. Znale su mi muke njegove.* (Izl 3, 7) Pozvani smo uskladiti svoje srce s Kristovim: *Kad Isus vidje kako plače ona i Židovi koji je dopratiše, potresen u duhu i uzbuđen upita: „Kamo ste ga položili?” Odgovoriše mu: „Gospodine, dođi i pogledaj!” I zaplaka Isus.* (Iv 11, 33-35) Pozvani smo činiti djela koja užiju nadu i pripovijedaju spasenje. Bez djelovanja, gledanja i ganuća ostaju tek dobre namjere i nejasni osjećaji.

To je dobro shvatio Ivan Pavao II. koji u svojem apostolskom pismu *Orientale lumen* piše: „Učimo od samoga Gospodina, koji se na svom putu zastavljao s ljudima, slušao ih i bio potresen kad ih je vidio *kao ovce bez pastira* (Mt 9, 36; Mk 6, 34). Od njega nam valja preuzeti pogled ljubavi

²⁹ PAVAO VI., Enciklika *Populorum progressio* (26. ožujka 1967.), 3.

kojim je pomirivao ljude s Ocem i sa samim sobom dajući im onu moć koja je jedina kadra ozdraviti cijeloga čovjeka.”³⁰

Kontemplativci u akciji

17. Prijeko je potrebno povratiti misionarsku mistiku: „Iz kontemplacije, iz čvrsta odnosa prijateljstva s Bogom u nama se rađa sposobnost življenja i naviještanja Božje ljubavi, njegova milosrđa, njegove nježnosti prema drugima. I naš rad s bratom u potrebi, naš karitativni rad koji se očituje u djelima milosrđa, dovodi nas Gospodinu jer vidimo Gospodina u bratu i sestri u potrebi.”³¹ Apostolska mistika upućuje nas na „ono bitno, na ono što je ljepše, veće, privlačnije i istodobno nužnije”³².

Pozivamo na ponovno čitanje pisma *Kontemplirajte* u kojem smo predložili razrađen plan puta koji vodi prema dubini otajstva koje u nama prebiva, u traženju Ljepote; to je nova *filocalia*: preobrazba koju rađa gostoljubiva svetost i bliskost bremenita empatijom.³³

„Misionar mora biti ‘kontemplativac u akciji’. On nalazi odgovor na probleme u svjetlu riječi Božje te u osobnoj i zajedničkoj molitvi. [...] budućnost misije velikim dijelom ovisi o kontemplaciji. Ako misionar nije kontemplativac, nije sposoban vjerodostojno naviještati Krista. On je svjedok iskustva o Bogu i mora biti kadar reći s apostolima: ...što razmotrismo... o Riječi, Životu... navješćujemo i vama (1 Iv 1, 1.3)”³⁴.

18. „Crkva se ne smije zavaravati mišlju da blista vlastitim sjajem, ona to naprosto ne smije. Podsjeća na to jednim lijepim izrazom sveti Ambrozije koristeći Mjesec kao metaforu Crkve: Crkva je poput Mjeseca, ne sjaji vlastitim sjajem, već Kristovim, i u mjeri u kojoj Crkva ostaje usidrena u

³⁰ IVAN PAVAO II., Apostolsko pismo *Oriente lumen* (2. svibnja 1995.), 4.

³¹ FRANJO, *Angelus* (21. srpnja 2013.).

³² FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenog 2013.), 35.

³³ Usp. KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA, *Kontemplirajte. Bogu posvećenim muškarcima i ženama na tragovima Ljepote* (15. listopada 2015.), LEV, Vatikan 2015.

³⁴ IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio* (7. prosinca 1990.), 91.

Njemu, u mjeri u kojoj dopusti da ju On obasjava, uspijeva obasjati živote ljudi i narodâ. Zbog toga su sveti oci prepoznavali u Crkvi *mysterium lunae*. Trebamo to svjetlo koje dolazi odozgor kako bismo dosljedno odgovorili na poziv koji smo primili. Naviještati Kristovo evanđelje nije jedan od izbora koji možemo učiniti, niti je to neko zanimanje. Biti misionarska Crkva ne znači provoditi prozelitizam, biti misionarska za Crkvu znači izražavati samu svoju narav: biti prosvjetljena od Boga i zrcaliti njegovo svjetlo³⁵. Bez te svijesti rad i institucije ne mogu priopćavati evanđelje kraljevstva nebeskoga; naši planovi odgoja i izobrazbe postaju manje ili više uspješni planovi stručnoga osposobljavanja; zaokupljenosti materijalnim sredstvima za koje osjećamo da su ograničena na vlastito uzdržavanje i pokrivanje troškova aktivnosti naših ustanova ne razlikuju se od drugih ljudskih skupina; često zaboravljamo parametre providnosti.

Sluge Riječi

19. Sveto je pismo, zajedno s tradicijom, „vrhovno pravilo”³⁶ vjere. Odnos između Svetoga pisma i evangelizacije u njezinim različitim oblicima veoma je uzak: „Duboka narav Crkve izražava se u trostrukoj zadaći: naviještanju Božje riječi (*kerygma-martyria*), slavljenju sakramenata (*leiturgia*), službi ljubavi (*diakonia*). Te se zadaće uzajamno pretpostavljaju i ne mogu se razdvajati jedna od druge.”³⁷

Idite i naviještajte (usp. *Mk* 16, 15). „Poslanje Crkve na početku ovoga novoga tisućljeća je hraniti se Riječju, kako bi bila služiteljica Riječi u zadaći evangelizacije.”³⁸ Riječ koja je živa, djelotvorna te prosuđuje nakane i misli srca (*Heb* 4, 12), „sve više postaje središte svakog crkvenog djelovanja. [...] Od temeljne je važnosti da objavljena Božja riječ duboko obogaćuje katehezu i sve napore oko prenošenja vjere”³⁹.

³⁵ FRANJO, *Homilija* na svetkovina Bogojavljenja (6. siječnja 2016.).

³⁶ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Dei Verbum* (18. studenoga 1965.), 21.

³⁷ BENEDIKT XVI., Enciklika *Deus caritas est* (25. prosinca 2005.), 25a.

³⁸ BISKUPSKA SINODA, XII. opća redovita generalna skupština *Božja riječ u životu i poslanju Crkve, Instrumentum laboris* (Vatikan, 2008.), 43.

³⁹ FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 174. – 175.

Pastoralno iskustvo potvrđuje da se ne može pretpostavljati vjeru kod onih koji nas slušaju. Treba ju ponovno probuditi u onima kod kojih se ugasila, ponovno je osnažiti kod onih koji žive u ravnodušnosti, pomoći novim naraštajima da ju osobno otkriju, obnavljati ju kod onih koji ju ispovijedaju bez dovoljnog uvjerenja, nositi ju onima koji ju još uvijek ne poznaju.

20. Kateheza, taj prvi odgojni čin na polju evangelizacijskoga poslanja, „tijesno je povezana s cijelim crkvenim životom. Ne samo geografska pro-težnost i brojčano povećanje nego još više unutarnji rast Crkve, njezino suglasje s Božjim naumom, bitno ovisi o katehezi”⁴⁰.

Papa Franjo u *Evangelii gaudium* poziva nas da usvojimo način govora majke, jezik majke: „Kao što se svima nama sviđa da nam se govori na našem materinskom jeziku, tako i u vjeri volimo da nam se govori ‘jezikom otaca’, na materinskom jeziku (usp. 2 Mak 7, 21.27) i tada je naše srce bolje raspoloživo za slušanje. Taj je jezik vrsta zvuka koji ulijeva hrabrost, snagu i zanos.”⁴¹ Pozvani smo posluživati Riječ polazeći od konkretnosti života, stvarnim riječima, punim majčinske nježnosti, koje će znati propitkivati i oživjeti stvarnost. Od temeljne je važnosti meditirati o Riječi, duboko ju proniknuti i pretočiti ju u riječi koje odgovaraju kulturi svakoga vremena, također uz pomoć pomna studija.

21. Umišljenost i površnost, koji su prisutni u različitim oblicima navješćanja, u homiletskom, katehetskom i pastoralnom, uvrjeda su daru Riječi. Papa Franjo silno je inzistirao na homiliji i potrebnoj zauzetosti: „Pripremanje propovijedi tako je važna zadaća da joj se mora posvetiti duže vrijeme studija, molitve, razmišljanja i pastoralne kreativnosti.”⁴² Studij, koji se provodi kako bi se služilo Riječi i humanosti, pomaže tumačiti i s mudrošću svijet shvatiti koji je *Bog tako ljubio* (Iv 3, 16). Više no akademska i retorička vježba studij koji „ne trne duh molitve i pobožnosti”⁴³ vježba je traženja Života, Istine i Dobra (usp. Dj 17, 27). Studij kao „izraz nika-

⁴⁰ IVAN PAVAO II., Apostolska pobudnica *Catechesi tradendae* (16. listopada 1979.), 13.

⁴¹ Usp. FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 139. – 141.

⁴² *Ondje*, 145.

⁴³ SV. FRANJO, *Pismo svetom Antunu Padovanskom*, 2.

da udovoljene želje za dubljom spoznajom Boga, ponora svjetla i izvora svake ljudske istine” mora pratiti život kao dragocjeno oruđe „u trajnu traženju Boga i njegova djelovanja u određenoj stvarnosti suvremenoga svijeta”⁴⁴.

Glasnici radosnih navještaja

22. *Kako su ljupke po gorama noge glasonoše radosti koji oglašava mir, nosi sreću, i spasenje naviješta, govoreć Sionu: „Bog tvoj kraljuje!” (Iz 52, 7)*

„Značajka je svakoga istinski misionarskoga života nutarnja radost koja izvire iz vjere. U svijetu tjeskobnu i pritisnutu tolikim problemima, u svijetu što naginje pesimizmu, navjestitelj *blagovijesti* mora biti čovjek koji je svu nadu našao u Kristu.”⁴⁵

Navještaj je strast dana po milosti, stavljena u središte našega života. „Na pitanje: Zašto misija?, mi odgovaramo svojom vjerom i iskustvom Crkve da se otvoriti Kristovoj ljubavi zaista znači osloboditi se. U njemu, i samo u njemu, oslobođeni smo od svakog otuđenja i izgubljenosti od ropstva pod vlašću grijeha i smrti. Krist je zaista *mir naš* (Ef 2, 14), a *ljubav nas Kristova obuzima* (2 Kor 5, 14) dajući smisao i radost našem životu. Misija je pitanje vjere, točan pokazatelj naše vjere u Krista i u njegovu ljubav prema nama.”⁴⁶

Papa Franjo poziva nas da ne budemo *navjestitelji evanđelja trajno žalosna lica kao da smo na pogrebu*,⁴⁷ već da prenosimo radost vjere polazeći od *preobražene egzistencije*⁴⁸.

⁴⁴ IVAN PAVAO II. Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 98.

⁴⁵ IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio* (7. prosinca 1990.), 91.

⁴⁶ *Ondje*, 11.

⁴⁷ FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 10.

⁴⁸ Usp. IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 35.

23. *Glasnici radosti evanđelja* muškarci su i žene koji su primili zadatak naviještati radosnu vijest: radost evanđelja ispunila je njihov život i preobrazila njihovo srce.⁴⁹

Glasnici radosti evanđelja muškarci su i žene koji misijskim djelovanjem velikodušno odgovaraju na velik izazov Crkve svakog vremena.⁵⁰

Glasnici radosti evanđelja muškarci su i žene zahvaćeni milosrđem Riječi, ranom ljubavi koja rasplamsava njihovo srce velikom ljubavlju prema Kristu i ljudskome rodu i prikazuju život za evanđelje krećući na put bez oklijevanja (usp. *Lk* 24, 33) kako bi naviještali „svima, u svim mjestima, u svim okolnostima”⁵¹ radost kraljevstva nebeskoga.

Glasnici radosti evanđelja muškarci su i žene koji preuzimaju inicijativu⁵² ne dopuštajući da ih sputava crkvena introvertiranost⁵³ na njihovu putu do svih periferija kako bi susreli *one koji su blizu i one koji su daleko* (usp. *Ef* 2, 13) ne isključujući nikoga.

Glasnici radosti evanđelja muškarci su i žene koji zastaju na raskrižjima života i obitavaju na granicama i pozivaju isključene⁵⁴ kako bi im se život ispunio nadom i oslobađajućom snagom evanđelja.

Glasnici radosti evanđelja muškarci su i žene koji, ušavši u „dinamizam izlaska”,⁵⁵ dopiru do čitava svijeta (usp. *Mt* 28, 19) kako bi kreativno i univerzalnim jezikom naviještali radost evanđelja, koje je izvor života, i to života u izobilju (usp. *Iv* 10, 10b).

Crkva i svijet trebaju muškarce i žene *mebaser*, glasnike radosti, glasnike Onoga koji dolazi tješiti svoj narod (usp. *Iz* 40, 1).

⁴⁹ Usp. FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 21.

⁵⁰ Usp. *ondje*, 15.

⁵¹ *Ondje*, 23.

⁵² Usp. *ondje*, 24.

⁵³ Usp. *ondje*, 27.

⁵⁴ Usp. *ondje*, 24.

⁵⁵ *Ondje*, 20.

Ujedinjeni u naviještanju

24. *U mnoštvu onih što prigrlīše vjeru bijaše jedno srce i jedna duša. I nijedan od njih nije svojim zvao ništa od onoga što je imao, nego im sve bijaše zajedničko. Apostoli pak velikom silom davahu svjedočanstvo o uskrsnuću Gospodina Isusa i svi uživahu veliku naklonost.* (Dj 4, 32-33) „Redovnička se zajednica, naime, smatrala neprekinutom nasljednicom skupine koja je slijedila Isusa. On ih je osobno pozvao, jednog po jednog, da žive u zajedništvu s njime i s drugim učenicima i da s njime dijele život i sudbinu (usp. Mk 3, 13-15), da na taj način budu znak života i zajedništva što ga je On uspostavio.”⁵⁶ Bratski život, spominjući se otajstva koje živi u njegovu izvoru, živi se kao „teološki prostor u kojem se može iskusiti mistika nazočna uskrsloga Gospodina”⁵⁷.

Ustrajni u zajedništvu

25. *Didaké* opisuje identitet zajednice kao djelo slušanja i formacije, poznavanje osobe i poslanja Gospodina Isusa, praćena znamenjima i silom (usp. Dj 2, 43: 4, 33). Kršćani prve Crkve slušaju propovijedanje i riječ apostolâ te su, stoga, uvedeni u poznavanje evanđelja da, kao zreli vjernici, prispiju do pravoga iskustva Gospodina.

Jedna od briga koja je često pratila povijest i život Crkve, i jednako tako život različitih zajednica posvećenoga života, bila je rast u Kristovu otajstvu koje oživljava *koinoniju*, bit bratskoga života, koju se ne predstavlja kao ideju, nego kao materijalno i duhovno zajedništvo.

26. Bratstvo, k tomu, snažno potiče ustrajnost *u lomljenju kruha i molitvama* (Dj 2, 42), taj dragocjen znak po kojem su bogoštovni skupovi prvih kršćana, gdje se obnavljaju Isusove geste na posljednjoj večeri, prepoznatljivi. Taj spomen obuhvaća također i svadbene gozbe, Isusove gozbe s grješnicima, kao i skromne obroke koje je Uskrsli blagovao na obali jezera

⁵⁶ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA, *Bratski život u zajednici*. „*Congregavit nos in unum Christi amor*” (2. veljače 1994.), 10.

⁵⁷ IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 42.

s učenicima. S različitim oblicima molitve prvi kršćani mole u hramu, tijekom objeda ili u tajnosti vlastitih domova. Ustrajan odnos s Bogom u temelju je duhovnoga učenja prve zajednice koja je molila uvijek, *u svakoj prigodi* (Ef 6, 18), *na svakome mjestu, podižući čiste ruke* (1 Tim 2, 8). Molitva jamči jedinstvo zajednice, pomaže razlučivanje, dar je Duha Svetoga i vezana je uz ljubav tako da će Origen moći reći: „Moli uvijek onaj koji združuje molitvu s poslovima koje mora napraviti i djela s molitvom. Jedino tako možemo smatrati ostvarivom zapovijed da molimo neprestance.”⁵⁸ U srcu smo misijskoga svjedočenja bratstva.

27. Preplavljuje nas ozračje radosti, svježine početaka, koja osvaja srce onoga koji svjedoči ponovnoj izgradnji novoga čovječanstva. To je ozračje kod kršćana svih naraštaja i osoba budilo žar za nasljedovanjem Krista: „Život te [prve] zajednice i, još više, iskustvo punog zajedništva s Kristom što su ga živjela Dvanaestorica, bili su trajan uzor na kojem se Crkva nadahnjivala kada je htjela ponovno oživjeti žar početaka i ponovno s obnovljenom evanđeoskom snagom započeti svoj hod u povijesti.”⁵⁹

Iz tog se ozračja rađa misijsko svjedočenje i navještaj u znaku zajedništva: *Doista, nitko među njima nije oskudijevao* (Dj 4, 34), jer je zajednica imala *jedno srce i jednu dušu* (Dj 4, 32). Svaka apostolska zajednica koja želi biti evanđeoska živi u srcu odvajanje od materijalnih dobara, taj nužni preduvjet za slogu duhova, kako bi se postigli ciljevi duhovnoga života, kako bi se razglašavao radosni navještaj.

28. *Apostoli pak velikom silom davahu svjedočanstvo o uskrsnuću Gospodina Isusa.* (Dj 4, 33) Luka želi reći da milost svjedočenja Uskrsloga izvire iz bratskoga života, koji je parabola kraljevstva i, u samome sebi, misijski navještaj. Radost navještaja evanđelja jača u iskustvu bratskoga susreta. Papa Franjo poziva: „Živjeti sadašnjost s velikom ljubavlju znači postati ‘prekaljeni u zajedništvu’, ‘svjedoci i tvorci onog *plana zajedništva* koje je na vrhuncu čovjekove povijesti po Božjem naumu’. U društvu sukoba, teškog suživota među različitim kulturama, tlačenja slabih, nejednakosti, pozvani

⁵⁸ ORIGEN, *De oratione* 12, u PG 11, 452.

⁵⁹ IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 41.

smo pružiti konkretan model zajedništva koji, kroz priznavanje dostojanstva svake osobe i dijeljenje dara kojeg svaki može biti nositelj, omogućuje živjeti bratske odnose.”⁶⁰

Život zajedništva postaje *znak* za svijet i privlačna *snaga* koja vodi do vjeronjanja u Krista. Na taj se način zajednica otvara *poslanju*, ona sama postaje poslanje.⁶¹

29. U redovničkom životu bratski život u zajednici, življen u jednostavnosti i radosti, prva je i temeljna struktura evangelizacije. „Bratsko zajedništvo, kao takvo, već [je] apostolat, to jest... izravno pridonosi djelu evangelizacije. Najizvršniji znak što ga je ostavio Gospodin jest znak življena bratstva: *Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge.* [...] Sva plodnost redovničkog života ovisi o svojstvu bratskoga života u zajednici... Bratski život premda nije ‘sve’ u poslanju redovničke zajednice, njegov je bitan element. Bratski je život isto tako važan kao apostolsko djelovanje.”⁶²

Čudo Pedesetnice

30. Događaj prve Pedesetnice s naglim izlivanjem Duha i oduševljenjem prvog masovnog obraćenja zaključuje se na neočekivan način: različite osobe počinju živjeti stilom bratskoga života. Izlivena se Duh i neostvariv san bratstva postao je moguć: osjećati se braćom i sestrama i živjeti u bratstvu. Od svih čuda, znamenja i znakova, ovaj je najpotresniji: osobe koje se međusobno uopće ne poznaju, razumiju se i, stavlajući zajedno svoja dobra, govore istim jezikom ljubavi. U svijetu se užije nešto što se smatralo nemogućim: ljubav prema drugima postaje jača od ljubavi prema sebi samome. Bratstvo, to čudo Pedesetnice, pokazuje pravo lice Crkve i postaje prvi uzrok širenja evanđelja: slobodni i robovi, bogati i siromašni, učeni i

⁶⁰ FRANJO, *Apostolsko pismo svetoga oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenoga života* (21. studenog 2014.), I, 2.

⁶¹ Usp. IVAN PAVAO II., *Poslijesinodska apostolska pobudnica Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 46.

⁶² KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA, *Bratski život u zajednici.* „*Congregavit nos in unum Christi amor*” (2. veljače 1994.), 54. – 55.

neuki, svi okupljeni oko istoga stola, kako bi u Kristu, u snazi Duha, živjeli proroštvo djece Božje.

31. Iskustvo Duha i iskustvo bratstva življena u zajednici u samim su izvorima Crkve. Duh Sveti djeluje u životu apostolske zajednice i označava ju, u pečatu ognja, s jedinstvom i misionarstvom. Božja riječ, taj jezik Duha, silazi k čovjeku i vodi vjerničku zajednicu ne da bi nametnuo vlastiti jezik, već da bi ušao u ljudski jezik naviještajući evanđelje prema mogućnostima i načinima na koji ga drugi mogu shvatiti: „Svaki put kada se susretnemo s nekim ljudskim bićem u ljubavi, dovodimo se u situaciju da naučimo nešto novo o Bogu. [...] Evangelizacijsko djelovanje obogaćuje duh i srce, otvara nam duhovne obzore, čini nas sve osjetljivijima za prepoznavanje djelovanja Duha i izvodi nas iz naših ograničenih duhovnih shema.”⁶³

32. To je djelo Duha koji se protivi *tijelu* (usp. *Gal* 5, 16-17), to jest čovjekovoj egoističnoj težnji, zatvaranju u sebe samoga, odbacivanju susreta i zajedništva s drugim. „Pokret ljubavi između neba i zemlje vodi Duh Sveti i on, tako, daje puninu odnosu, uglavljenu u Kristu, sa Zaručnicom koja je Sion-Marija-*Ekklesia*. Redovnik živi u središtu toga događaja, koji želi postati stvarnost u njemu i po njemu, po njegovu brižnome posvećivanju ljubavi. Njegovo postojanje mora biti uvijek kreativno pretakanje, budućnost Boga vječno usidrena u Duhu Svetom.”⁶⁴

⁶³ Apostolska pobudnica *Evangeliū gaudium* (24. studenoga 2013.), 272.

⁶⁴ H. U. VON BALTHASAR, *Spiritus Creator*, Morcelliana, Brescia 1972., 328.

CRKVA U IZLASKU

*I kako su prolazili gradovima, predavali su im
za opsluživanje odredbe koje su apostoli i
starješine utvrdili u Jeruzalemu.
Tako se Crkve učvršćivahu
u vjeri i broj im se danomice
povećavao.*

Dj 16, 4-5

U stavu slušanja

33. Protagonist je Pavao u društvu Sile i Timoteja, i možda još jednoga druga koji nije spomenut. Apostol prolazi kroz teško razdoblje: nakon poprilično žestoke *nesuglasice* (Dj 15, 39) upravo se bio razišao s Barnabom, svojim zaštitnikom i učiteljem, ali ne staje, vraća se posjetiti zajednice koje su zajedno osnovali na prvom misijskom putovanju (usp. Dj 13, 5; 14, 28).

Izabiremo taj ključni trenutak prve Crkve jer u odlukama i teškoćama Pavla i njegovih drugova susrećemo situacije veoma slične našima i to nas potiče na traženje rješenja koja nam mogu poslužiti kao vodič u suočavanju sa složenošću problemâ i nesigurnosti koje i mi doživljavamo.

Zajednice utemeljene na prethodnu putovanju bile su u gradovima Derba, Listra, Antiohija Pizidijska, Ikonij, Atalija, to jest u središnjoj planinskoj regiji današnje Turske na anatolskoj visoravni. Pavao se namjeravao zaputiti zajedno s drugovima prema Galaciji i Bitiniji, na sjever, ali Duh na tajanstven način ometa njihovo putovanje i njihove dobre namjere. Bili su na kraju prisiljeni zaputiti se prema Troadi (usp. Dj 16, 6-8). Prema njima nepoznatim periferijama.

U zajednicama koje su posjećivali vjera je bila tek u povojima, bile su to krhke zajednice povjerene starješinama na prvom misionarskom putovanju i svjesne da im *je kroz mnoge nevolje ući u kraljevstvo Božje* (Dj 14, 22b). Bilo je logično i mudro za Pavla i njegove drugove ponovno ih posjetiti i ohrabriti ih na njihovu putu i usavršiti prvu evangelizaciju proširujući također područje prisutnosti. No, bez ikakva očita razloga, *Isusov Duh im to ne dopušta*. Iznenadjenje i zbunjenost navode ih na lutanje seleći se sve više prema zapadnoj Anatoliji, sve dok se nisu iskrcali na obali Egejskoga mora. Zamislimo njihovu nutarnju tjeskobu, osjećaj frustriranosti i osjećaj da se nalaze pred nečim nepoznatim.

34. Ta pustolovina u mnogočemu nalikuje situacijama iz prethodnih desetljeća. Reforma i obnova koje je promicao i nadahnuo Drugi vatikanski koncil dali su prostor iskustvima od velike vrijednosti i ostvarile, za gotovo sve redovničke obitelji, nove oblike prisutnosti, susrete s kulturama i dotad nepoznatim zemljopisnim područjima. Kao i kod Pavla i Barnabe, nakon

prvog misionarskog putovanja, radosni što mogu gledati kako je Gospodin pozvao na sudjelovanje u karizmi i njezinoj crkvenoj plodnosti narode koje se nije poznavalo, nije nedostajalo napetosti i razdoblja u kojima su se vodile burne rasprave, a duhovi se žestili (usp. *Dj* 15, 2).

Kulturne različitosti i identitetska bogatstva Crkavâ kojima pripadaju novi članovi, koje se isprva prihvaćalo s oduševljenjem i divljenjem, s vremenom su počele stvarati neprilike i postavljati problem razlika koje treba poštivati, esencijalnosti koje treba ponovno otkriti, nužne i potrebne recipročnosti u cjelini institucionalnoga sustava, modelâ ucjepljivanja vjere. S naporom i strpljivo – kroz kapitule i zasjedanja, sastavljanje ili reviziju konstitucija, eksperimentiranje s modelima izgradnje i upravljanja – pripjelo se do toga da je izrađena sinteza koja podupire zajedništvo, s institucionalnim oblicima prilagođenim novom razdoblju karizme. Bili smo uvjereni da je za nastavljanje hoda dovoljno prikladno informirati i pametno upravljati poput Pavla, *prenoseći* odluke donesene u Jeruzalemu (usp. *Dj* 16, 4), onim što je već ulaganjem mukotrpnih napora postignuto i uredno uspostavljeno.

35. Kao što se dogodilo Pavlu i njegovim drugovima, nama Duh *nije dopustio* (usp. *Dj* 16, 7) zauzimanje stava čuvanja i održavanja rezultata. Spriječio nas je da se širimo prema svojim planovima primjenjujući već unaprijed donesene odluke i drugdje probane modele.

Ne bi li aktualna kriza koja naše sigurnosti čini besmislenima, a naše planove nesigurnima, mogla imati neke veze s frustracijom koju je doživio Pavao pred neobjašnjivim preprekama? Ne bi li se možda naša tvrdoglavost u ustrajavanju u onome što smo stekli i pretvorili u ustaljenu praksu, s pukim taktičkim prilagodbama, često sakrivajući krizu orijentiranosti s okusima „duhovne svjetovnosti”, mogla smatrati jednim *kairòsom* kako bi se ostavilo prostora nepredvidljivosti Duha i njegovih uputa?

Može li se možda očigledna i raširena beznačajnost i marginalnost posvećenoga života u Crkvi kao i u globaliziranu društvu, ošamućenu bezbrojnim idolopoklonstvima i površnim iluzijama, kao i naša *anemija* svježih snaga i očita *anomija* pobjedničkih modela za tu novu sredinu, usporediti sa situacijom u kojoj se našao zbunjen i izgubljen Pavao u *Troadi*? Tamo

gdje se sve činilo da nema smisla, otvorit će se nov obzor, nova kreativna i preobražavajuća avantura.

Duh, protagonist poslanja

36. Bog, trojstvena ljubav, prvi je misionar: poslanje Crkve ima svoje korijene u Božjoj ljubavi. Među osobama Presvetoga Trojstva događa se stalan pokret: jedan ples, rekao bi sveti Bonaventura⁶⁵. U odnosu između Oca i Sina daje se milost ljubavi koja je Duh Sveti: *ad extra* Sin je poslan od Oca po Duhu; Duh je poslan od Oca i Sina i od Oca po Sinu. U utjelovljenoj Riječi (usp. *Iv* 1, 14) sam Bog izvodi svoj dinamizam izlaska,⁶⁶ ulazi u svijet i preuzima na sebe sve ono ljudsko: „Poslao je, naime, svojega Sina, to jest vječnu Riječ koja rasvjetljuje sve ljude, da prebiva među ljudima i da im izloži najdublju nutrinu Božju (usp. *Iv* 1, 1-18).”⁶⁷ Utjelovljenje nam objavljuje Boga koji ljubi čovjeka: „Dakle, Isus Krist, Riječ tijelom postala, ‘čovjek k ljudima’ poslan, ‘govori Božje riječi’ (*Iv* 3, 34) i dovršava spasiteljsko djelo koje mu je Otac povjerio da ga izvrši (usp. *Iv* 5, 36; 17, 4).”⁶⁸ Ništa mu nije tuđe, pa čak ni grijeh, koji je poništio svojim milosrđem.⁶⁹ *Njega koji ne okusi grijeha Bog za nas grijehom učini da mi budemo pravednost Božja u njemu.* (*2 Kor* 5, 21)

Bog povijesti hodio je sa svojim narodom (usp. *Izl* 3, 6) i ne prestaje puto-
vati s nama po daru Duha. „Duh je taj koji daje život”⁷⁰: on je Božja snaga u povijesti, Onaj koji uprisutnjuje i posadašnjuje Riječ (usp. *Iv* 14, 26; *I*

⁶⁵ Sveti BONAVENTURA, *Itinerarium mentis in Deo* (*Put duha k Bogu*), VI, 2: u ovome tekstu koristi riječ *circumincessio*.

⁶⁶ Usp. FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 20.

⁶⁷ Usp. DRUGI Vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija *Dei Verbum* (18. studenoga 1965.), 4.

⁶⁸ *Isto*.

⁶⁹ Usp. FRANJO, Duhovna obnova u prigodi Jubileja svećenikâ, *Prvo razmatranje* (2. lipnja 2016.).

⁷⁰ IVAN PAVAO II., Enciklika *Dominum et Vivificantem* (18. svibnja 1986.), 64.

Iv 2, 27).⁷¹ Duh Sveti, protagonist misije,⁷² „u evangelizaciji je glavni činitelj: on svakomu daje da naviješta evanđelje, on iznutra potiče savjest na primanje i razumijevanje Riječi spasenja. [...] On sam uzrokuje novo stvaranje, novo čovječanstvo kojemu evangelizacija mora težiti, s jedinstvom u različnosti koje bi evangelizacija u kršćanskoj zajednici morala poticati. Po njemu evanđelje prodire u bit svijeta jer upravo on uči raspoznavati znakove vremena, Božje znakove, koje evangelizacija uočava i vrjednuje unutar ljudske povijesti.”⁷³

37. Duh oblikuje kršćanina prema Kristovim osjećajima, uvodi u svu istinu, prosvjetljuje duhove, ulijeva ljubav u srca, jača slaba tijela, otvara spoznaji Oca i Sina, i daje „ugodnost pristanka i vjerovanja istini.”⁷⁴

Godine 1968. pravoslavni je mitropolit Ignacije iz Latakije tijekom eukmenskoga susreta u Upsali rekao: „Bez Duha Svetoga Bog je daleko, Krist ostaje u prošlosti, evanđelje je mrtvo slovo, Crkva je puka organizacija, vlast je dominacija, misija propaganda, bogoštovlje sjećanje, a djelovanje ljudskoga bića čudoređe svojstveno roblju. Ali u Duhu Svetom: svemir je uzdignut i stenje u porođajnim bolima kraljevstva Božjega, uskršli Krist je prisutan, evanđelje je snaga života, Crkva znači trojstveno zajedništvo, vlast je oslobađajuće služenje, poslanje je jedna Pedesetnica, liturgija je spomen-čin i predokus, ljudsko je djelovanje pobožanstvenjeno.”⁷⁵

Snaga Duha *ne dopušta* (usp. *Dj 16, 7*), kao što se dogodilo s Pavlom, da se naši koraci zaustave i logika ograniči i racionalizira naše misionarske izbore na ono već poznato: njegov dah, kad nade nestanu, tjera prema novim obzorima. „Moramo svladati napast da se ograničavamo na ono što već imamo, ili smatramo da imamo, kao naše i sigurno: bilo bi to srljanje

⁷¹ Usp. *ondje, 7*.

⁷² IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio* (7. prosinca 1990.), 21.

⁷³ PAVAO VI., Apostolska pobudnica *Evangelii nuntiandi* (8. prosinca 1975.), 75.

⁷⁴ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Dei Verbum* (18. studenoga 1965.), 5.

⁷⁵ IGNACIJE IZ LATAKIJE, u R. CANTALAMESSA, *Il soffio dello Spirito*, San Paolo, Cinisello Balsamo, 1997., 165.

u smrt, jer prisutnost Crkve u svijetu, uostalom, može samo *biti misijska u kretanju Duha koji se širi*.⁷⁶

Poziv i milost Crkve

38. Misija Crkve očituje jedan plan, rođen iz ljubavi Boga Oca, *amor fontalis*, kako ju nazivaju sveti oci, koja nas je po Sinu i Duhu htjela učiniti dionicima njegova božanskoga života.⁷⁷ Zahvaljujući razmišljanju Drugoga vatikanskoga koncila, Crkva se snažno vratila trinitarnom poimanju misije i prepoznaje se kao njegova suradnica. Benedikt XVI. rekao je da „moramo svladati najjednostavniju i najosnovniju lekciju Koncila, a to je da se kršćanstvo u svojoj suštini sastoji u vjeri u Boga, koji je trojstvena Ljubav”⁷⁸. U misiji Crkva prepoznaje svoj identitet: „Evanđelje je za nju [Crkvu] zapravo milost i njezino poslanje, njezina najdublja raspoznajna crta. Ona je upravo tu radi naviještanja evanđelja, tj. radi propovijedanja i poučavanja, da bi bila kanal dara milosti.”⁷⁹

Papa Franjo u *Evangeliu gaudium* poziva čitav narod da se stavi u „trajno stanje misije”⁸⁰. Čak ide tako daleko da poistovjećuje sâm život Crkve s misijom: „Moje poslanje, koje se sastoji u tome da budem usred naroda, nije dio moga života, privjesak koji mogu skinuti, nije dodatak ili tek jedan od mnogih trenutaka života. Naprotiv, to je nešto što ne mogu iščupati iz svoga bića a da ne uništim samoga sebe. Ja sam *jedna misija* na ovoj zemlji i upravo zbog toga i jesam na ovome svijetu. Moramo uvidjeti da smo duboko označeni, štoviše opečaćeni tim poslanjem da prosvjetljujemo, blagoslivljamo, oživljavamo, tješimo, liječimo, oslobađamo.”⁸¹ Isusov mi-

⁷⁶ BENEDIKT XVI., Homilije u prigodi apostolskoga putovanja u Portugalu o 10. obljetnici proglašenja blaženima Hijacinte i Franje, malih pastira iz Fatime, Porto (14. svibnja 2010.).

⁷⁷ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve *Ad gentes* (7. prosinca 1965.), 1. – 4.

⁷⁸ BENEDIKT XVI., *Opća audijencija* (10. listopada 2012.).

⁷⁹ PAVAO VI., Apostolska pobudnica *Evangeliu nuntiandi* (8. prosinca 1975.), 14.

⁸⁰ FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangeliu gaudium* (24. studenoga 2013.), 25.

⁸¹ *Isto*, 273.

sijski nalog odjek je zajedništva trojstvene ljubavi, poziv da se toj ljubavi, pod poticajom Duha Svetoga, dade konkretan izraz u vremenu i prostoru. Crkva ima smisla samo kao sredstvo komunikacije te ljubavi. Na taj način sudjeluje u Božjoj misiji.

39. „Jedino sâm Bog može stvoriti svoju Crkvu, Bog je prvi činilac: ako Bog ne djeluje, naše su stvari samo naše i nedostatne su; samo Bog može svjedočiti da je On taj koji govori i koji je govorio. Pedesetnica je uvjet nastanka Crkve. [...] Bog je uvijek početak.”⁸²

Papa Franjo u *Evangeliu gaudium* podsjeća: „Premda to poslanje od nas traži velikodušno zauzimanje, bilo bi potpuno pogriješno to shvaćati kao herojski osobni poduhvat jer je to djelo prije svega i ponajviše njegovo i nadmašuje sve ono što možemo otkriti i shvatiti. Isus je ‘prvi i najveći blagovjesnik’. U svakom obliku evangelizacije na prvom je mjestu uvijek Bog, koji nas je htio pozvati da surađujemo s njim i potaknuti nas snagom svoga Duha.”⁸³

Duh je taj koji odlučuje o Pavlovim koracima i odredištu njegova putovanja. Apostol doživljava na svome putu zbunjenost i nesigurnost jer mu se čini da se na njemu ne razvija ono što je već zasijano.

40. Navikli smo misliti da smo poslani sijati nešto što nam pripada, što je povjereno samo nama. No, naš je zadatak bdjeti, slutiti, prepoznavati u mjestima prirođenima čovjeku sjeme koje niče i raste. Na nama je brinuti se za to oslobađajući polje od svega onoga što sprječava rast kako bi sjeme donijelo obilan plod (usp. *Mt* 13, 4-9.19-24). To je poniznost misionarskoga služenja: „Prava je novost ona koju je sâm Bog donio, koju nadahnjuje, koju on budi, usmjerava i prati na bezbroj načina. U čitavu životu Crkve mora se uvijek očitovati da je inicijativa na Božjoj strani, da je on prvi *ljubio nas* (*1 Iv* 4, 10) i da *Bog... daje rasti* (*1 Kor* 3, 7).”⁸⁴

⁸² BENEDIKT XVI., Razmišljanje tijekom prve kongregacije XIII. opće redovite skupštine Biskupske sinode (8. listopada 2012.).

⁸³ FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangeliu gaudium* (24. studenoga 2013.), 12.

⁸⁴ *Isto.*

Misija, naime, nije prozelitizam ili praktični aktivizam, to je priopćavanje ljubavi, u snazi Duha Svetoga: „Očuvajmo revnost duha. Čuvajmo slatku i okrepljujuću radost naviještanja. [...] Neka to bude i kod nas – kao i kod Ivana Krstitelja, kod Petra i Pavla, kod drugih apostola, kod mnoštva divnih blagovjesnika tijekom crkvene povijesti – nutarnji zanos koji nitko i ništa ne može ugušiti. Neka to bude velika radost naših darovanih života. I neka svijet našega vremena koji traži, sad u tjeskobi, sad u nadi, uzmogne primiti radosnu vijest ne od tužnih i malodušnih, nestrpljivih i tjeskobnih navjestitelja, nego od službenika evanđelja čiji život izaruje žarom, koji su prvi u sebe primili Kristovu radost i koji dragovoljno na kocku stavljaju svoj život da bi Kraljevstvo bilo naviješteno i da bi se Crkva zasadila usred svijeta.”⁸⁵

Svjedoci u Crkvi

41. Više od dijakonije i apostolskih djela poslanje se provlači kroz sve dimenzije našega života posebnoga posvećenja, koji je pozvan „postati misija”⁸⁶, navještaj novosti Božjega kraljevstva, prepoznavanje i proroštvo njegove tihe prisutnosti među nama. Posvećeni muškarci i žene „svojim se najdubljim bitkom... uključuju u život Crkve, žedni Božje posvemašnjosti, pozvani na svetost. Oni upravo svjedoče za tu svetost. Oni su utjelovljenje Crkve koja žudi da njome ovlada radikalizam blaženstava. Svojim životom oni su znak posvemašnjega predanja Bogu, Crkvi, braći. Oni, dakle, imaju posebnu važnost u području svjedočenja koje je, kao što smo već kazali, za evangelizaciju nešto temeljno.”⁸⁷

Uključeni u crkveno poslanje u njemu sudjelujemo u punini nadilazeći granice svojih ustanova. Stoga je svaki oblik Bogu posvećenoga života pozvan pokazati u životu i djelima ono što u Crkvi ima povlašteno mjesto i što Crkva pokazuje kao svoje poslanje u suvremenom svijetu.

⁸⁵ PAVAO VI., Apostolska pobudnica *Evangelii nuntiandi* (8. prosinca 1975.), 80.

⁸⁶ Usp. IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 72.

⁸⁷ PAVAO PAVAO VI., Apostolska pobudnica *Evangelii nuntiandi* (8. prosinca 1975.), 69.

Razliježe se jedan poziv kao hitna zapovijed: prepoznati luke prema kojima nas Duh usmjerava kroz zadaće koje nam Crkva upućuje, osmisлити načine slušanja i susreta kako bismo uskladili karizme i, s evanđeoskom hrabrošću, projekte zajedništva. Bogu je posvećeni život misionarski u svim svojim različitim oblicima: u djevičanskom, monaškom, apostolskom i svjetovnom.

Početcí, poziv na evanđelje

42. Papa Franjo u apostolskom pismu upućenu svim Bogu posvećenim osobama poziva na zahvalnost, veliku ljubav i nadu.⁸⁸ Crkva je zahvalna posvećenim osobama čiji „apostolat često ima osebujnih crta i oštromnosti koja izaziva divljenje. Oni su i velikodušni: često ih nalazimo kao misijske predstraže, koje na sebe preuzimaju najveće opasnosti za zdravlje i život. Doista, Crkva im mnogo duguje.”⁸⁹ Misijska povijest posvećenih muškaraca i žena, življena kao redovnička obitelj, red, kongregacija ili ustanova, služi na čast i obogaćuje Crkvu kroz stoljećá. Naša povijest blista svjedočanstvom svetosti i izvješćima o mučeništvima koja su pripovijedala i pripovijedaju o primatu Boga, stvaralačkoj maštovitosti Duha i njegovoj preobražavajućoj snazi u životu ljudi, bratstava, radišnih zajednica označenih evanđeljem. Od klaustara kontemplativnih redova – gdje je uvijek odjekivao život narodá – do sveučilišnih katedri i seoskih i provincijskih škola, od župnih zajednica do lječilišta gdje su se liječile svakojake bolesti, od kapela gdje se moli do putova svijeta gdje se naviješta, socijalnih centara, kovačnicá u kojima rad posvećuje vrijeme, od dispanzera do sigurnih kuća, raskrižja zaboravljenih i beskućnika posvećeni je život nastojao biti znak Božje blizine.

Naši utemeljitelji i utemeljiteljice, poslušni djelovanju Duha, prihvatili su njegove karizme kako bi njegova Crkva mogla blistati u svijetu: „Najljepše je iskustvo”, kaže papa Franjo, „otkriti s koliko različitih karizmi i s koliko darova svoga Duha Otac ispunja svoju Crkvu! [...] A kada se Crkva, u različitosti svojih karizmi, izražava u zajedništvu, ne može pogriješiti: to

⁸⁸ FRANJO, Apostolsko pismo svetoga oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenog života (21. studenoga 2014.).

⁸⁹ PAVAO VI., Apostolska pobudnica *Evanđelii nuntiandi* (8. prosinca 1975.), 69.

je ljepota i snaga onog *sensus fidei*, onog vrhunarnog osjećaja vjere, koji Duh Sveti daruje da svi mi zajedno možemo ući u srž evanđelja i učiti slijediti Isusa u svome životu.”⁹⁰

43. U različitosti ljudskih situacija čovjekove ranjenosti Duh je pobudio dijakonije, poduzetnost i genijalnost svojim karizmama, koje su pružile balzam solidarnosti i nježnosti, dostojanstva i nade. Sve su naše obitelji u svojim početcima i različitim fazama razvoja upoznale procvat nezamislivih posredovanja i novih putova bratstva i proročke dijakonije.

Ne zaboravimo milost početaka, skromnost i neznatnost početaka koji su zorno pokazali djelovanje Boga u životu i poruci onih koji su puni divljenja započeli put prolazeći neprohodnim putovima i neutabanim stazama. Početci naše povijesti u Crkvi bit će uvijek za nas poziv na čistoću evanđelja, obzor vatre pun kreativnosti Duha Svetoga, borilište u kojem će se provjeravati naša vjerodostojnost učenikâ i misionarâ.

Pedesetnica naših početaka može biti daleka: buka *poput snažnoga vjetra* može utihnuti, moguće je i da *ognjeni jezici* (usp. *Dj 2, 1-3*) ne budu više vidljivi našim tjelesnim očima i može nam se činiti da smo nijemi. Poput Pavla htjeli bismo se vratiti u poznate krajeve i među poznate ljude. Srljamo u napast zadovoljavanja dosad postignutim, tražimo svakodnevne sigurnosti, poznate putove, vidljivost koja je daleka stilu evanđelja: „Pozivam vas na vjeru koja zna prepoznati mudrost slabosti. U radostima i protivštinama sadašnjega vremena, kada na sebi osjećamo oporost, tvrdoću i teret križa, ne smijete sumnjati da je Kristov *kenosi*, već pashalna pobjeda. Upravo u ljudskoj ograničenosti i slabosti pozvani smo živjeti suobličavanje Kristu, u posvemašnjoj napetosti koja anticipira eshatološko savršenstvo, koliko je god to moguće u vremenu. U društvu djelotvornosti i uspjeha vaš život, označen ‘malenošću’ i slabošću malenih, empatije s onima čiji se glas ne čuje, postaje evanđeoski znak proturječnosti.”⁹¹

⁹⁰ FRANJO, *Opća audijencija* (1. listopada 2014.).

⁹¹ BENEDIKT XVI., Homilija prigodom blagdana Prikazanja Gospodinova, XVII. svjetski dan posvećenoga života (2. veljače 2013.).

44. Posvećeni život, pozoran na znakove vremenâ i mjestâ, znao je odgovoriti kreativnošću i odvažnošću, pravom i istinskom „oštroumnosću”⁹², kao što je pisao blaženi Pavao VI. u *Evangeliî nuntiandi*, na duhovne, kulturne ili društvene potrebe koje su se javljale, uvijek prolazeći kroz Gospodinov pashalni misterij. Kao dionik radosti i patnji čovječanstva pokazivao je čovječnije lice Crkve.

Bili smo prisutni na mjestima patnje, neznanja, isključenosti, izostanka smisla, tamo gdje se obzor spuštao tako nisko da se gasio u tami.

Bili smo uz one koji su tražili Božje lice u svakodnevici i, katkad, u tegobnu nizanju ljudskih zbivanja solidarno dijelili s drugima svoj kruh i svoje vrijeme, svoju radost i svoju nadu.

Nije malo onih koji su u okrilju redovničke zajednice njezina djelovanja našli prihvaćanje i duhovno vodstvo koje ih je motiviralo i dalo snagu za nov početak u životu.

45. Misijska povijest Crkve velikim se dijelom podudara s poviješću posvećenoga života. Velik je broj posvećenih osoba koje su tijekom stoljećâ, Duhom potaknute, odlazile izvan granica vlastite zemlje, kao što su Pavao i njegovi drugovi razvili jedra prema Troadi (usp. *Dj* 16, 6-8). Mnogi su od njih znali pokazati duboko poštovanje prema ljudima koje su susretali i prema njihovoj kulturi. U prošlosti su pomagali braniti ih od prijetnji kolonizatora, danas staju u obranu kulturâ kako bi ih zaštitili od onih koji kontroliraju procese globalizacije odnoseći se s prijezirom prema kulturnim osobitostima manjinâ. U svakom dobu posvećeni su muškarci i žene pridonosili dijalogu među kulturama i vjerskim tradicijama promičući dostojanstvo i identitet za tolike narode stavljene na marginu, ponižene od silnika koji se samo izmjenjuju.

Mnogostruki izrazi poslanja (inicijative, djela, opcije, prisutnosti, geste) koji su potekli iz karizmi redova, redovničkih zajednica, družbi apostolskoga života i svjetovnih instituta značajna su i svijetla crkvena baština koja je pridonijela tomu da se očuva živom misijska snaga Crkve.

⁹² Usp. PAVAO VI., Apostolska pobudnica *Evangeliî nuntiandi* (8. prosinca 1975.), 69.

Svjesni slabosti

46. Danas se od nas traži da s hrabrošću razlučivanja prihvatimo milost i ograničenja. Pozvani smo na obraćenje. Baštinili smo iz prošlosti mnoge ustanove i projekte koji su bili oruđa u službi Crkve i društva. Gospodinov poziv nije uvijek nailazio na željen odjek u srcu Bogu posvećenih ljudi i njihovih ustanova. Nije čitava povijest pisana onim jezikom jasnoće i ljubavi koju je zahtijevao navještaj evanđelja, poslanje koje je Isus povjerio svojoj Crkvi. Moramo priznati da je bilo prilika u kojima je manjak evanđeoskoga svjedočenja obezvrijedio uvjerljivost poruke. Evangeliziralo se, katkad, s nametanjima, s osjećajem nadmoći, vršeći nasilje nad ljudskom slobodom. Misionari nisu uvijek znali prepoznati Božju prisutnost u kulturama i tradicijama koje su nalazili u mjestima u koja su bili poslani.

Kada sve stavimo na vagu evanđelja, moramo se potužiti da smo često bili nesposobni biti blizu onomu koji je želio s nama podijeliti svoj očaj i nadu. Sa žaljenjem konstatiramo da je bilo situacija u kojima su se naši članovi i naše zajednice – redovi, ustanove, družbe – pustile uvući u orbitu moćnika i bogataša dijeleći njihove ideje i njihov stil i prodajući u besćenje zauzimanje za siromašne i isključene. Napast svjetovnosti, prisutna na različite načine, često prikrivene, katkad je imala premoć nad našim evanđeoskim izborima. Strah je kočio slobodu prokazivanja onoga što se protivilo Božjemu naumu.

Ponižava nas pomisao na to koliko je često misijskoj zadaći štetila monopolistička i kratkovidna zatvorenost u vlastita djela, uzajamno nepovjerenje u suodgovornosti, idolopoklonstvo prema vlastitim utemeljiteljima. Posljednjih nas je desetljeća obuzimala tjeskoba što smo izdali povjerenje obitelji koje su nam povjeravale djecu i mlade na tečajevе formacije.

Slušajmo s poniznošću glasove osoba i događaja koji s periferije nastavljaju tražiti od nas vjernost. Sjećanje na početke može nam pomoći povratiti povjerenje u snagu Duha: *Srebra i zlata nema u mene, ali što imam – to ti dajem: u ime Isusa Krista Nazarećanina hodaj!* (Dj 3, 6)

Ne možemo ostaviti stvari takvima kakve jesu

47. Kršćanski navještaj u svojoj srži neizbježno ima društveni sadržaj, a Duh Sveti, koji „pokušava ući u svaku ljudsku situaciju i u sve društvene veze”⁹³, zna „razvezati čvorove povijesnih zbivanja, čak i onih najsloženijih i nedokučivih”⁹⁴. Dakle „istinska vjera – koja nije nikada lagodna i individualistička – uvijek podrazumijeva duboku želju za promjenom svijeta, prenošenjem vrjednota, da iza sebe ostavimo donekle bolji svijet nego što smo ga našli”⁹⁵. Trebamo nastaviti ići u dva smjera, oba potrebna i hitna.

Prvi je obnova redovnoga pastorala pri čemu treba iskoristiti svaku priliku koja nam se pruži kako bi odjeknula novost blagovijesti; drugi smjer predstavljaju novi prijedlozi i misijske inicijative koje treba ostvarivati kreativno i odvažno. I na jednoj i na drugoj fronti pozvani smo uvjerljivo pokazati Kristovu ljepotu: ako je istina da se Crkva „nije nikada umarala dati čitavu svijetu da upozna ljepotu evanđelja”⁹⁶, nije ništa manje istina da je u situaciji krize modernoga totaliteta i trijumfa postmodernističke fragmentacije više no ikada hitno predložiti ljudima našega doba onu *cjelinu u fragmentu*⁹⁷, što je upravo ljepota koja spašava.

Načela iz pobudnice Evangelii gaudium

48. U pobudnici *Evangelii gaudium* papa Franjo pruža četiri ključna načela koja nas trebaju voditi u „izgrađivanju naroda u miru, pravедnosti i bratstvu”⁹⁸ kako bismo mogli provoditi u djelo ono što smo slušali i naučili od Riječi i od siromaha. Ti smjerokazi, ističe Papa, vrlo su „prikladni i za evangelizaciju” i vrijede „u svakom narodu te u čitavu svijetu”⁹⁹. To su glav-

⁹³ FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 178.

⁹⁴ IVAN PAVAO II., *Opća audijencija* (24. travnja 1991.).

⁹⁵ FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 183.

⁹⁶ BENEDIKT XVI., Apostolsko pismo u obliku motu proprija *Ubicumque et semper* (21. rujna 2010.).

⁹⁷ H. U. VON BALTHASAR, *Il tutto nel frammento*, Jaca Book, Milano, 1972.

⁹⁸ FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 221.

⁹⁹ *Isto*, 221, 225.

na načela, veliki putokazi na kojima se svi mogu nadahnjivati, i u politici i u ekonomiji, u društvu i u Crkvi, prije svega u njezinoj misiji naviještanja blagovijesti.

U iznošenju tih četiriju načela Sveti Otac polazi od vizije Crkve kao poliedra koji predstavlja jedinstvo svih dijelova i u njegovu jedinstvu zadržana je originalnost svih pojedinih dijelova.¹⁰⁰

49. *Vrijeme je važnije od prostora.*¹⁰¹ Vrijeme započinje procese koji od nas iziskuju umijeće čekanja: treba započinjati procese više no zauzimati prostore moći. Riječ je o tome da se sa strpljivošću privilegira početak procesâ neovisno o traženju neposrednoga rezultata i kontrole na koje bi osjećaj odgovornosti i dobre namjere mogle navesti. „Prostor”, ističe se u enciklici *Lumen fidei*, „kristalizira procese, vrijeme, naprotiv, usmjerava prema budućnosti i potiče nas da idemo naprijed s nadom.”¹⁰² Prispodoba o žitu i kukolju (usp. *Mt* 13, 24-30.36-43) pokazuje evanđeoski primjer.

„Da bi se prispjelo zrelosti, odnosno do toga da osobe mogu donositi doista slobodne i odgovorne odluke, potrebno je mnogo vremena i velike strpljivosti. Kao što je govorio blaženi Pietro Fabro: *Vrijeme je Božji glasnik.*”¹⁰³

50. *Jedinstvo prevladava nad konfliktom.* Pozvani smo prihvatiti sukobe, posvetiti im se, a ne prati od njih ruke, ali pritom ne smijemo dopustiti da ostanemo u njima zarobljeni kako bismo ih mogli pretvoriti u nove procese, koji predviđaju zajedništvo u razlikama, koje treba prihvaćati kao takve. „Zajedništvo se sastoji također u zajedničkom i složnom suočavanju s najvažnijim pitanjima kao što su život, obitelj, mir, borba protiv siromaštva u svim njegovim oblicima, vjerska sloboda i obrazovanje. Zajednice i pokreti na poseban su način pozvani surađivati kako bi pridonijeli liječenju rana

¹⁰⁰ Usp. *ondje*, 236.

¹⁰¹ Usp. *ondje*, 222. – 225.

¹⁰² FRANJO, Enciklika *Lumen fidei* (29. lipnja 2013.), 57.

¹⁰³ FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 171.

koje je nanio globalizirani mentalitet koji u središte stavlja potrošnju zaboravljajući Boga i bitne životne vrijednosti.”¹⁰⁴

51. *Stvarnost je važnija od ideje.*¹⁰⁵ U trećem načelu papa Franjo snažno i djelotvorno potvrđuje premoć stvarnosti. Ta ideja – kao što smo već podsjetili – plod je elaboracije koja može uvijek riskirati upadanje u sofizam odjeljujući se od stvarnosti. Papi je stvarnost uvijek važnija od ideje. U našim smo ustanovama u opasnosti da formuliramo logične i jasne prijedloge, nižemo jedan za drugim dokumente koji odstupaju od naše stvarnosti i stvarnosti osoba kojima smo pozvani. Dopuštamo da nas očara novost projekata i inicijativa, a zaboravljamo da najvažnija promjena ovisi o nama i našoj volji i sposobnosti da to ostvarimo. Logika utjelovljenja (*I Iv 4, 2*) kriterij je vodilja toga načela. „Ne provoditi u djelo, ne ozbiljavati tu riječ znači graditi na pijesku, ostati na čistim idejama i na kraju bijedno skončati u beživotnim i бесплодним usredotočenostima na svoj unutarnji svijet, u gnosticizmima koji ne donose ploda i čine nas sterilnima.”¹⁰⁶ To još više vrijedi u našem digitalnom društvu, zagušenu riječima, informacijama, podacima, slikama, intelektualnim razmatranjima koja često vjeru, politiku, osobne odnose svode na puku retoriku.

52. *Cjelina nadilazi dio.*¹⁰⁷ Pozvani smo proširiti svoj pogled kako bismo uvijek uvidjeli veće dobro. To načelo treba shvaćati prema slici poliedra koji se sastoji od razlika. One traže potporu kulture dijaloga kao muko-trpna hoda traženja općega interesa: pozvani smo ući u trag vezama i odnosima kako bismo povezali u cjelinu ono što je nehomogeno na različitim razinama (od najlokalnije do najglobalnije) i različitim sredinama (od najmaterijalnije do najduhovnije).

¹⁰⁴ FRANJO, *Govor sudionicima III. svjetskog kongresa crkvenih pokreta i novih zajednica* (22. studenoga 2014.).

¹⁰⁵ Usp. FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangeliu gaudium* (24. studenoga 2013.), 231. – 233.

¹⁰⁶ *Ondje*, 233.

¹⁰⁷ Usp. *ondje*, 235. – 237.

Probuditi pitanja

53. Karizme prisutne u posvećenom životu, *in primis* one utemeljenja, moraju blistati tom crkvenom paradigmom. U sadašnjem se trenutku čini da je posvećeni život spustio misionarsko sidro u oprobane, sigurne, privatne luke. Na taj se način napušta plovidbu na Petrovoj lađi, koja, premda opasna i katkad usred velikih valova, uvijek ima sigurnost prisutnosti Isusa Krista (usp. *Mk* 4, 35-41). Nameće se napor i milost razlučivanja jer utemeljiteljske karizme postavljaju pitanja o hitnim problemima povijesnoga trenutka, što iziskuje trud da se na njih odgovori. Identificiranje problema, pitanja i odgovora odlučujuća je polazišna točka za svaki oblik posvećenoga života. Naši misionarski odgovori ne mogu se temeljiti samo na kriterijima djelotvornosti i učinkovitosti, već na vrjednovanju evanđeoske vjerdostojnosti, pouzdanosti dara Duha koji nam je povjeren za dobro Crkve: „Odgovaraju li naše službe, naša djela, naše prisutnosti onomu što je Duh Sveti tražio od naših utemeljitelja, jesu li prikladne za postizanje njihovih ciljeva u današnjem društvu i Crkvi? Postoji li nešto što moramo mijenjati? Imamo li istu veliku ljubav prema svome narodu, jesmo li mu blizu do te mjere da dijelimo njegove radosti i boli, tako da uistinu možemo shvatiti potrebe i pružiti svoj doprinos da na njih odgovorimo?”¹⁰⁸

Naše je poslanje prostor kreativnosti koju rađa susret karizme s poviješću. Karizma, pak, koja samu sebe isključuje iz crkvenoga sučeljavanja i povijesti, ograničavajući se na zatvoren krug, u opasnosti je da preobrazi zajednicu u prostor za same posvećenike tobožnjega snažnoga identiteta. Zapravo time samu sebe osuđuje na slab identitet beznadno zaokupljen samim sobom.

Pozivamo na iskreno sagledavanje vlastitog karizmatiskog i misionarskog života, da ne bude samo jedno ime po kojem je ustanova prepoznatljiva, već da se uspostavi odnos kao kod utemeljitelja, nastao između njih i povijesti, koji će i u razdobljima koja su uslijedila rađati povijest spasenja. Sadašnjost ne dopušta zatvorene obzore. Riječ je o tome da se premisli misiju ne samo

¹⁰⁸ *Apostolsko pismo svetoga oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenoga života* (21. studenoga 2014.).

unutar *communio Eccleciarum*, nepovratne ekleziološke danosti, već prije svega u svijesti da danas ostali obzori napadaju i segmentiraju naš obzor.

Pedagogija pouzdanosti

54. Karizmatски identitet postaje poslanje kada se pretvara u neki osobni, zajednički i crkveni projekt. Pozvani smo pokrenuti i postaviti pitanja ne očekujući da odmah na njih dobijemo odgovore, koji će u srcu ostaviti nemir daljnega propitkivanja. To je korijen misije koji seže onkraj našega obzora. Kad pojedinci i zajednice gotovo uklone želju i napetost da si postavljaju pitanja, tada dožive fenomen pripitomljene rezignacije, gdje rutina postaje mirno življenje, a različitosti gube glas.

Motivacija i demotivacija. Na Zapadu trenutno svjedočimo neizbježivu smanjenju na numeričkoj razini i novu zahtjevu apostolske uvjerljivosti. Prvo je u mnogim stvarnostima usporilo obnovu resursa: odsutnost novih zvanja, opadanje broja članova, rast broja umrlih, napuštanje nekretnina i ustupanje apostolskoga djelovanja drugima. Drugo, manje primjetno, proces je progresivne demotivacije pojedinih posvećenih osoba i bratstava koji rađa ravnodušnost prema svakoj promjeni. Motivacija je dobro *par excellence* koje omogućuje ustanoviti, također u okolnostima oskudnih resursâ, moguće crkvene sinergije za zajedničko služenje. Ona, u sprezi s realističnom procjenom resursa, rasvjetljava mogućnost podupiranja smjernica za promjene i zahtijeva funkcionalne odluke. Uspjeti vrjednovati očekivanja budućnosti, kloneći se olakih oglašavanja alarmantna stanja, pomaže pripremiti moguće strategije.

Difuzan proces. Planiranje je osmišljavanje, to jest difuzan proces: ideje se šire prenošenjem od jednoga čovjeka do drugoga. Potreban je stav duhovne otvorenosti i prije svega obraćenja: iznova elaboriramo zajedničku baštinu normi, vrijednosti, mentalnih mapa da bismo ju oživjeli.

Osobe, zajednice, ustanove bez prihvaćenih i zajedničkih motivacija teško elaboriraju neku viziju, a još teže imaju sposobnost za budućnost. Može se reći da je u tijeku motivacijsko obraćenje skupina ako se vrijeme neodluč-

nosti percipira kao kolektivnu štetu i ako postoji spremnost konvergirati prema jednom zajedničkom nazivniku.

Uvjerljivost. Često Bogu posvećeni muškarci i žene na zajedničkim zasjedanjima i savjetovanjima obećaju više no što mogu držati. To je podcijenjena dimenzija u kojoj je u igri kapital uvjerljivosti skupine. Svatko je pozvan na raspoloživost, a ova se pretače u razumijevanje i dijeljenje sa stavovima koji se ponavljaju i potvrđuju u vremenu. Na taj se način stalno rađaju povjerenje i suradnja.

55. Odgovor na snažne znakove promjene, koja se trenutno događa u posvećenom životu, kreće se od nostalgичne reakcije, guranja problema pod tepih pa do mirenja sa sudbinom. Gubi se dragocjeno vrijeme za prilike i mogućnosti koje se otvaraju. Pozivamo na novu pedagogiju uvjerljivosti. Odluke i izbori nadolazeća su misionarska budućnost „koja može sve preobraziti”¹⁰⁹. Oni nas pozivaju na zajedničko djelovanje na teritorijima na kojima smo prisutni. Kreativnost koju zahtijeva nova evangelizacija bit će plod Duha koji je stvorio karizme i može ih ponovno iznjedruti i pretvoriti ih u žive činioce evangelizacije na zajedničkim putovima.

Svaka institucija ne će moći sama imati svjetlo i snagu uhvatiti se u koštac s današnjom kompleksnošću. Opaža se plodnost odnosa između hijerarhijskih i karizmatičkih darova: Duh Sveti „udjelotvoruje to vidno zajedništvo vjernikâ i sve ih povezuje tako prisno u Kristu da je on počelo jedinstva Crkve”¹¹⁰. Koesencijalnost između episkopata i karizmi, između petrinskoga profila i marijanskoga, pokazuje nam daljnji temeljni prostor zajedništva u pogledu misije s onima „koji su zaposleni u istom pothvatu, posebice s Pastirima”¹¹¹.

¹⁰⁹ FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 27.

¹¹⁰ KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, Pismo *Iuvenescit Ecclesia* biskupima Katoličke Crkve o odnosu između hijerarhijskih i karizmatičkih darova za život i poslanje Crkve (15. svibnja 2016.), IV, 13.

¹¹¹ IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 81.

IZVAN GRADSKIH VRATA

Noću je Pavao imao viđenje: Makedonac neki stajaše i zaklinjaše ga: „Prijeđi u Makedoniju i pomози nam!”

Otplovismo iz Troade i zaputismo se ravno u Samotraku pa sutradan u Neapol, a odande u naseobinu Filipe – grad prvog dijela Makedonije. U tom se gradu zadržasmo nekoliko dana. U dan subotnji izidosmo izvan gradskih vrata k rijeci, gdje smo mislili da će biti bogomolja. Sjedosmo i stadosmo govoriti okupljenim ženama. Slušala je tako i neka bogobojazna žena imenom Lidija, prodavačica grimiza iz grada Tijatire. Gospodin joj otvori srce te ona prihvati što je Pavao govorio. Pošto se pak krsti ona i njezin dom, zamoli: „Ako smatrate da sam vjerna Gospodinu, udite u moj dom i ostanite u njemu.” I prisili nas.

Dj 16, 9.11-15

U stavu slušanja

56. Mnogostruke su mogućnosti koje nam Sveto pismo pruža u smislu nadahnuća, prosvjetljenja i vođenja dinamike *u izlasku* našega života. Izabrali smo tekst iz Djela apostolskih (16, 1-40): prijelaz apostola Pavla u Makedoniju. Odatle će krenuti evangelizacija svjetova i kulturâ Rimskoga Carstva. To se zbiva tijekom drugoga misijskoga putovanja koje Pavao poduzima zajedno sa Silom i Timotejem. Pogledajmo izbliza glavne činjenice ističući ono što je u njima najbitnije.

Nakon koncila u Jeruzalemu i smirivanja napetosti u Antiohiji (usp. *Dj* 15, 22-35), uz ohrabrujuću pomoć Jude i Sile, Barnaba i Pavao zadržali su se još neko vrijeme u toj zajednici *naučavajući i navješćujući zajedno s mnogima drugima riječ Gospodnju* (*Dj* 15, 35). Poslije odlučuju *vratiti se i pohoditi braću po svim gradovima u kojima su navješćivali riječ Gospodnju* (*Dj* 15, 36). No, zbog neslaganja do kojeg je došlo oko Marka, odmah dolazi do prekida suradnje: Barnaba odlazi u Cipar, a Pavao se zaputio prema Siriji i Ciliciji, praćen Silom (*Dj* 15, 39-41), a zatim također Timotejem.

U Anatoliji susreću zajednice koje su već utemeljene na prvom misijskom putovanju i prenose *odredbe koje su apostoli i starješine utvrdili u Jeruzalemu* (*Dj* 16, 4). Čudno, ali ne uspijevaju se zaputiti prema unutrašnjosti: na misteriozan su način *spriječeni* od Duha, tog nepredvidivog protagonista. Na kraju su se zaputili prema sjeveru, sve do Troade. U tim okolnostima Pavao ima noćno viđenje nekog Makedonca koji ga moli: *Prijeđi u Makedoniju i pomози nam.* (*Dj* 16, 9) *Nakon viđenja nastojasmo odmah otkputovati u Makedoniju, uvjereni da nas Bog zove navješćivati im evanđelje.* (*Dj* 16, 10) To je možda san ili snoviđenje, ali je protumačen kao poziv, na koji *odmah* odgovaraju ukrcavanjem na lađu (*Dj* 16, 10-11).

Započinje tako evangelizacija europskoga kontinenta: od grada Filipi, u kojem žive rimski doseljenici i vojni veterani i gdje nema stalne sinagoge ili drugih organiziranih vjerskih zdanja. Propovjednici, koji su se oslanjali na sinagoge za prvi navještaj, bili su prisiljeni izmisliti nove načine susreta.

57. *U dan subotnji izidosmo izvan gradskih vrata k rijeci, gdje smo mislili da će biti bogomolja. Sjedosmo i stadosmo govoriti okupljenim ženama.* (*Dj* 16,

13) Poznavajući vjerske običaje i propise toga vremena, misionari pretpostavljaju da će naći osobe *izvan gradskih vrata k rijeci*, odnosno kod izvorâ koji služe za obredna pranja. Naime, za to je bila potrebna tekuća voda. Ne vide se posebni znakovi, sve je sasvim obično: sjeli su, zborili i razgovarali s nekim prisutnim ženama. Pavao, čovjek s rabskom školom, naučen ne gubiti vrijeme sa ženama, mora se prilagoditi: *...stadosmo govoriti okupljenim ženama* (Dj 16, 13).

Obiteljski stil, neformalan razgovor: sjeme bačeno u nadi.

Slušala je tako i neka bogobojazna žena imenom Lidija. (Dj 16, 14) Među prisutnim ženama bila je i prodavačica grimiza, Lidija iz Tijatire, grada poznata po obradi tkanina, koji se spominje i u Otkrivenju (usp. *Otk* 1, 11; 2, 18-19). Ta je žena otvorena židovskim vjerskim vrijednostima: u tekstu se kaže *sebo ménê ton Theòn, ona koja se klanja/vjeruje u Boga* (r. 14; usp. 13, 43; 10, 2). Luki se sviđa pokazati kao primjere neke osobe koje su nadomak *praga* vjere: Lidija „sluša” (kontinuirani imperfekt), zajedno s prijateljicama, ono što Pavao zbori.

Gospodin joj otvori srce te ona prihvati što je Pavao govorio. (Dj 16, 14) Inicijativa obraćenja, u iskrenoj raspoloživosti pažljiva srca, dolazi od Gospodina: On je taj koji otvara srce vjeri, budi u njemu žar i uvjerava ga (usp. *Lk* 24, 45). Božje je djelovanje izraženo smjelim rječnikom: grčka riječ (*diènoixen*) doziva u pamet širenje maternice žene pri rađanju novoga života. Za Lidiju to znači pustiti da bude dovedena do punine života, „doći na svjetlo”, „izaći iz utrobe”, i to ona koja je već bila *bogobojazna*. I glagol prihvatiti (*prosekein*) znači čvrsto se primiti, zgrabiti, naći stamenost. Lidija prispijeva *kopnu* vjere, postojanoj zrelosti.

58. *Pošto se pak krsti ona i njezin dom, zamoli: „Ako smatrate da sam vjerna Gospodinu, uđite u moj dom i ostanite u njemu.” I prisili nas* (Dj 16, 15). Lidijina ustrajna gostoljubivost prema misionarima potvrđuje puninu njezina prijanjanja uz vjeru. Ta žena shvaća kao svoju dužnost provesti u djelo ono što je prihvatila i što uči: dijeliti vlastita dobra. Njezin dom postaje tako mjesto okupljanja i molitve. Pavao, navezan na svoje sheme autonomije, osjeća da je „prisiljen” na ozbiljnu promjenu metode (usp. *Dj* 18, 3; *1 Sol* 2, 9; *2 Sol* 3, 8; *1 Kor* 4, 12; 9, 13-15; *Fil* 4, 15-16). Na to aludira

također riječ *prisili nas (parabiàsato)* [ostati] (r. 15). Lidija, *zavedena od Boga i porođena*, sada zavodi i primjenjuje silu: prevladava gostoprimstvo.

59. Kratko slijedimo razvoj te zajednice temeljene na molitvi. *Jednom nas na putu u bogomolju* (r. 16) sreće ropkinja koja je imala vračarskoga duha, što su iskorištavali njezini gospodari. Uporno je pratila Pavla i njegove drugove, vičući svima da su ti stranci *sluge Boga svevišnjega* (r. 18). Kad mu je to dojadilo, Pavao izagna duha vračanja koji ju je opsjeo. Upropastio je tako posao onima koji su iskorištavali ženu te oni počеше širiti glasine da novi propovjednici ruše vjerske običaje. Gradske im glavešine povjerovaše bez previše ispitivanja, narediše da ih se išiba i baci u tamnicu.

Pavao, Barnaba i Timotej, usprkos trpljenjima i nepravdi, nastavljaju pjevati *hvalu Bogu, a uznici ih slušali* (r. 25). Dok su tako molili, dogodila se neka vrsta potresa, okovi im padoše, a sva se vrata širom otvoriše. Tamničar, kojeg je sve to probudio, mislio je da je u tijeku masovan bijeg te se htjede ubiti. Pavao ga umiruje i tamničar počinje liječiti zatvorenike i prati im rane. Na kraju pristade krstiti se zajedno sa svojom obitelji i ponudi im vlastiti stol za slavljenje krštenja (rr. 26-34). Pavao otkriva prijatelje i učenike tamo gdje se najmanje tomu nadao. Još jedna obitelj postaje protagonist izgrađivanja zajednice u Filipima, sazdane, izvan svakog plana i očekivanja, na potezu od kuće jedne matrone do kuće jednoga tamničara. Prema njemu, koji je bio rimski građanin (*civis romanus*), počinjena je nepravda, ali je mudro da ode iz toga grada. *Izišavši iz tamnice, oni pođu k Lidiji, pogledaju i obodre braću pa odu.* (r. 39) Pavao, međutim, prije toga odlazi do Lidijine kuće, susreće braću, međusobno se bodre, a zatim putuje za Solun (r. 40). Misijska se avantura nastavlja.

60. Ono što je isprva bilo prisila, prihvaćanje da bude besplatno ugošćen u Lidijinu domu, postaje dobro darovano Božjom providnošću. Prema zajednici u Filipima Pavao će nastaviti gajiti posebnu pažnju, kao što to pokazuje poslanica upućena *Filipljanima*. Preko Timoteja informirat će se o razvojjima i krizama, i samo od njih prihvaća potporu za svoje djelovanje (usp. *Fil* 4, 15-16). Prije svega darovao joj je, osim svoje čežnje i naklonosti, izvanredan kristološki hvalospjev (*Fil* 2, 6-11) interpretirajući tako osjećaje kojima su ga prihvatili i pomagali mu. Mnogo je nadahnjuju-

ćih vrijednosti koje možemo izvući iz te epizode, a koje nas danas mogu usmjeravati u našim situacijama i misijskim avanturama.

61. Filipi, nedvojbeno je, predstavljaju nepoznanicu i opasnost, ali ako se znaju naslutiti Božji znakovi – noćno viđenje Makedonca shvaćeno kao *Božji je poziv* (usp. r. 10) – naziru se nove mogućnosti koje pozivaju na istraživanje nepoznatih krajeva. Manjak stabilnih ustanova potiče maštu i misionari naslućuju gdje mogu naći nekoga s kim će započeti, to jest *izvan gradskih vrata* (r. 13). Pavao u širenju Božje riječi improvizira, ali je Gospodin taj koji *otvara srce* za prijanjanje k vjeri i nadahnjuje određene *prisile: prinuđivanje* je plod Lidijine velikodušnosti, ali također njezine dosljednosti s prakticiranom vjerom. Dvije su obitelji obuhvaćene u ovoj prvoj avanturi: obitelj bogate i odvažne matrone i obitelj tamničara, naviknuta na prepotentnost i preobražena iznenadnom milošću u svjedoka gesti nježnosti i velikodušnosti.

Teškoće, opasnosti, rane postali su simboli i posredovanja novosti, koji će tek naknadno biti shvaćeni – to je izazov izići iz shema, vježbanje u vjeri i zajedništvu bez jamstva i definitivnih resursa. Bio je to prijelaz na zrelost s ljudskom mudrošću, ali također s onom *parresia* i odvažnošću koja je omogućila utrti nove putove evanđelju u drugoj kulturi i s drugim protagonistima.

62. *Izići izvan gradskih vrata* simbol je svih izlazaka koje su poduzeli naši utemeljitelji i utemeljiteljice kojih se spominjemo hvaleći njihovu hrabrost i genijalnost. Naučili smo spominjati se krhkih iskustava, situacija siromaštva i nepravedna trpljenja u našim početcima, rizičnih improvizacija koje su doživljavali naši utemeljitelji i utemeljiteljice. Nije riječ samo o dirljivu sjećanju, jer ne možemo sve svesti na *leggende auree* (*zlatne legende*), već o ponovnu pronalaženju inventivnosti, karizme *in statu nascenti*. To je prilika koju moramo uvijek iznova preuzimati i živjeti, s odvažnošću, ali također s konkretnošću raspoloživosti. I noćno snoviđenje može se pokazati kao Božji „poziv“!

U misli koja rađa i preobražava

63. Pavlovo apostolsko putovanje iscrtaava nov zemljovid kršćanskoga navještaja. Misionari spremni držati se smjera koji pokazuje kompas Duha, poduzimaju put koji od Jeruzalema vodi do novih teritorija, kultura i naroda: prolaze kroz Frigiju, Galaciju, Misiju, Bitiniju i iskrcaavaju se u Troadi; pokušavaju otputovati za Makedoniju, okreću jedra prema Samotraciji i Neapolisu, stižu u Filipe. Tu ostaju, ali se ne zaustavljaju. Postoji drugi put koji im je prijeći, put koji od gradskih vrata vodi uz rijeku.

Pavao i Sila prebivaju u svijetu u znaku stvarnoga susreta i običnoga razgovora, u svakodnevnim mjestima gdje se život provodi bez lažnih idealnosti i iznova gradi. Papa Franjo poziva živjeti stvarnost: „Postoje političari – pa čak i vjerske vođe – koji se pitaju zašto ih narod ne razumije i ne slijedi, a njihove su poruke tako razumljive i jasne. To je vjerojatno zato što su zapeli u carstvu čistih ideja i sveli politiku ili vjeru na retoriku. Ima i onih drugih, koji su zaboravili jednostavnost i uvezli izvana jednu racionalnost koja je strana većini ljudi.”¹¹² Pavao i Sila susreću muškarce i žene u mjestima gdje se odvija život sa svojim bremenom rada, muke i jada, osjećaja, želja, dajući im veliku ljubav koju u sebi nose. Ta nutarnja vizija ne boji se susreta i konkretnosti, postaje nova misao koja može iznjedrati nove obzore i nove mogućnosti te potom djelovati i preobražavati. Postaje generativno gibanje.

Pedagogija sekularnosti

64. Sekularnost kulture – koja će se izroditi u sekularizaciju – postavlja pitanje koje je i danas vrijedno za teološko razmišljanje, za kršćansko svjedočenje i navještaj te, na povlašten način, za izgradnju, za misiju. Može se govoriti o pedagogiji sekularnosti, odnosno pomniji u kojoj se čitava osoba uči kako s kršćanskom dušom živjeti u svijetu, u traženju stvoriteljskoga traga koji je Bog u njega utisnuo. Taj proces, koji možemo nazvati mudrosnim i procesom koji rađa evanđeoski život, morao bi biti sastavnim

¹¹² FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 232.

dijelom izgradnje (formacije) posvećenih muškaraca i žena prema njihovu specifičnome obliku života.

U pozadini pobudnice *Evangelii gaudium* nazire se pitanje je li sekularnost, taj tako složen i kontradiktoran proces, nepripadna ili suprotstavljena kršćanskoj vjeri ili je, naprotiv, konzekventna njezinoj biti. Crkva priznaje sekularnu bit svijeta koji je Bog povjerio čovjekovoj odgovornosti. Ona istodobno živi u otvorenoj solidarnosti s njim ne zato da bi ga sakralizirala, već da bude sjeme posvećenja. Živjeti svijet arhetip je na kojem treba sprežati proročko poslanje Crkve. Prema učenju konstitucije *Gaudium et spes*, koja govori o legitimnoj sekularnosti društva, zemaljske, profane stvarnosti imaju vlastitu autonomiju i smisao. „Samim tim što su stvorene, sve stvari imaju vlastitu postojanost, istinitost, dobrotu te vlastite zakone i poredak.”¹¹³ Dublja uključenost u sekularni svijet može biti put koji vodi prema Bogu jer „profane stvari i stvari vjere imaju izvor u istome Bogu. Štoviše, onaj koji ponizna i ustrajna duha nastoji istražiti tajnu stvarī, vođen je – a da toga nije ni svjestan – takoreći rukom Boga, koji time što uzdržava sva bića čini da budu to što jesu.”¹¹⁴

65. Misija iziskuje osjetljivu ravnotežu, kondeterminirati put sekularnog svijeta bez želje da ga se determinira.¹¹⁵ Crkva, kaže papa Franjo, „prati ljude na svakom koraku koji čine na svome putu, ma koliko on mukotrpan i dug bio” i „u evangelizaciji poglavitu važnost ima strpljivost i ona ne mari za vremenska ograničenja”¹¹⁶.

Svjetlo istinsko koje prosvjetljuje svakog čovjeka dode na svijet; bijaše na svijetu i svijet po njemu posta i svijet ga ne upozna. (Iv 1, 9-10) Te se riječi obistinjuju u sekularnim uvjetima. Paradigma Božje teologije u svijetu, utjelovljenje, može se izraziti samo kroz sekularne kategorije.

¹¹³ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu *Gaudium et spes* (7. prosinca 1965.), 36.

¹¹⁴ *Isto*.

¹¹⁵ Usp. K. RAHNER, *Riflessioni teologiche sulla secolarizzazione e sull'ateismo*, u *Nuovi Saggi* IV, Paoline, Rim 1964. – 1985., 244. – 257.

¹¹⁶ FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 24.

Sekularnost je opisana kao „vlastiti i specifični karakter” onog oblika posvećenoga života koji utjelovljuju svjetovne ustanove.¹¹⁷ Odnos sa svijetom izazov je danas svim oblicima posvećenoga života u svim dimenzijama: u našem biću, u dijaloškom, svjedočkom, misionarskom stavu. Pavao izlazi izvan vrata i šeće uz rijeku: uranja u sekularnost, izlaže svoju vjeru tom izazovu i omogućuje susretu da ga odgoji u novosti Duha. Crkva je pozvana ući u taj hermeneutički proces kako bi svjedočila napor traženja i radost onoga prekogrobnoga: „Ljudsko iskustvo nije samo iskustvo ovoga ili onoga, iskustvo koje je točno definirano u svojim sadržajima, već je, ujedno, iskustvo konačnosti, koje upućuje na beskonačan obzor.”¹¹⁸

66. Strast nas čini prijateljima života, prijateljima ljudi, dijelom toga čovječanstva koje sanja o budućnosti u kojoj će biti više pravde i bratstva. Lijepo je ponovno podsjetiti na misao onoga posvećenoga čovjeka iz svjetovne ustanove koji je od zauzimanja u svijetu oblikovao misijsku pjesmu: „Naš plan posvećenja je poremećen: mislili smo da su dovoljni tihi zidovi molitve! Mislili smo da, ako se zatvorimo u nutarnje tvrđave molitve, možemo se skloniti od problema koji potresaju svijet; [...] stvarnost nam daje shvatiti da Isusov poziv: *pođite i naviještajte evanđelje svemu stvorenju*, ili *uzmi svoj križ i idi za mnom* sve do kraja nije pobožni izraz. Trebamo preobraziti svijet! [...] Treba sići u polje, naoštriti svoja oruđa za rad; potrebni su razmišljanje, kultura, riječ, rad i druga isto takva pomagala kako bismo zaorali polje novoga napora, isto takva oružja da se možemo upustiti u bitku preobrazbe i ljubavi. Trebamo preobraziti pogrješne strukture ljudskoga grada i prema glavnoj zapovijedi ljubavi popraviti ljudsku kuću koja propada.”¹¹⁹

Odnos među naraštajima

67. Kriza odnosâ i komunikacije među naraštajima važan je fenomen našega doba. Raširena konfuzija identitetâ i životnih dobi, uloga i osjeća-

¹¹⁷ Pio XII., *Motu proprio Primo feliciter* (12. ožujka 1948.), 5.

¹¹⁸ K. RAHNER, cit. u R. GIBELLINI, *La teologia del XX secolo*, Queriniana, Brescia, 72014., 241.

¹¹⁹ G. LA PIR, *Le città sono vive*, La Scuola, Brescia, 2005.

ja, koji uvjetuju međugeneracijsku razmjenu, definira naše društvo kao nezrelo. Kriza koju doživljavamo u odnosima na svim razinama usko je vezana uz pojam osobne slobode. Personalističko načelo uvjetne slobode zamijenilo je permisivno načelo bezuvjetne slobode, koju se uzima danas kao jednostavnu mogućnost činjenja, a ne kao mogućnost izbora činjenja. Proživljavamo krizu ponude vrijednosti: nedostaju referiranja na temeljna pravila oblikovana prema naravi ljudskoga bića.

Generaciju postmodernizma čine mladići i djevojke koje prihvaćamo da nam se pridruže u nasljedovanju Krista i u misiji. Njihov život stavlja pred nas neka pitanja. Svi smo mi, a osobito mladi, plod kulturnih procesa koji su u tijeku: prije svega shvaćanja pojedinca koji se srozava, lišen supstancijalnosti koju su mu pridavali filozofi i teolozi sve do suvremenoga doba. Ta nihilistička pretpostavka rađa čovjeka lišena individualnosti i replicirana u mnogostrukom identitetu koji odgovara najrazličitijim situacijama. Naraštaj mladih ne zna opisati vlastitu slabost, živi onu emotivnu nepismenost koja ne dopušta pojedincu prepoznati vlastite osjećaje.

68. Nova digitalna kultura, koja preplavljuje osobne, kolektivne i društvene prostore, ubrzava te procese. Ona pridonosi stvaranju mješavine vjeronanjanja, mišljenja, tendencija i izbora predstavljajući izazov za osobe, tijela i mjesta zadužena za prenošenje znanja i vrijednosti, uključujući i Crkvu. „Društvena priopćajna sredstva,, pisao je sveti Ivan Pavao II. 1990. godine u enciklici *Redemptoris missio*, „postala su tako važna da su za mnoge glavno obavijesno i odgojno sredstvo, vodič i nadahnuće za pojedinačno, obiteljsko i društveno ponašanje. Osobito novi naraštaji žive pod utjecajem sredstava priopćavanja.”¹²⁰ Nova digitalna kultura kroz tehnologiju, kôdove prenošenja i jezike, spaja i razdvaja, u jednoj krizi bez rješenja, čovjekov identitet, njegove životne dobi, predodžbe svijeta. Redefiniraju se oblici i slike društvenoga odnosa; procesi mentalne konstrukcije i predodžbe svijeta, odnosno samo poimanje stvarnosti, dobivaju novu impostaciju. Digitalna kultura koja nas stavlja drugima na raspolaganje i povezuje s beskonačnim mogućnostima informacija i odnosa vodi – s jasnom dvoznačnošću – dekonstrukciji društvenih veza na kojima se temelje naši

¹²⁰ IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris missio* (7. prosinca 1990.), 37.

identiteti. Prolazimo kroz život bez vrijednosti i bez referentnih točaka, nesposobni za komunikaciju među naraštajima i rodovima, gradeći imaginarne i izmišljene svjetove.

69. Generacijska kriza postaja generativna provokacija da se grade stvarna mjesta u kojima ćemo moći, u znaku susreta, rasti u odgovornosti za svijet i, u njemu, za crkveno poslanje: „Svaki naraštaj ima zadatak iznova se upustiti u mukotrpno traženje kako uspostaviti pravi poredak; to nije nikada završen posao. Svaki naraštaj, ipak, treba također dati svoj doprinos uspostavi uvjerljive strukture slobode i dobra, koja će budućim naraštajima služiti kao putokaz kako ispravno koristiti ljudsku slobodu. Time će se, uvijek u ljudskim granicama, pružiti određeno jamstvo i za budućnost.”¹²¹ Benedikt XVI. podsjeća na problem koji je u središtu međunarodne rasprave: međugeneracijska odgovornost.

Pozivamo na praćenje Bogu posvećenih mladića i djevojaka uspostavljajući veze poznavanja i naklonosti. Oni nas „pozivaju nanovo pobuditi i uvećati nadu jer u sebi nose nove smjerove čovječanstva i otvaraju nas budućnosti kako ne bismo ostali usidreni u čežnji za strukturama i navikama koje više nisu nositeljice života u današnjem svijetu.”¹²² Stalno slušanje i iskren i otvoren dijalog među generacijama postaju mjesto susreta između izazova suvremenoga svijeta i posvećenoga života, hermeneutički i kreativni prostor za nove metode i jezike. To je pedagogija prirodena čovjeku i njegovu otajstvu odnosa. „Korisno [je] slušati i mlade i stare. I jedni i drugi nada su narodâ. Stariji nose sa sobom sjećanje i mudrost iskustva, koje poziva na to da se besmisleno ne ponavljaju iste pogreške iz prošlosti. Mladi nas pak pozivaju nanovo pobuditi i uvećati nadu, jer u sebi nose nove smjerove čovječanstva i otvaraju nas budućnosti, kako ne bismo ostali usidreni u čežnji za strukturama i navikama koje više nisu nositeljice života u današnjem svijetu.”¹²³

¹²¹ BENEDIKT XVI., Enciklika *Spe salvi* (30. studenoga 2007.), 25.

¹²² FRANJO, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), 108.

¹²³ *Isto.*

Sučeljavanje sa stvarnošću

70. Pozvani smo živjeti tako u svijetu da se trudimo susretati, uspostavljati odnos s drugima. Stvarnost se oblikuje kroz odnose i značajne interakcije i vrijednosne okosnice. Danas se govori o značajnoj relacionalnosti koja se ne iscrpljuje u obiteljskim vezama, već se proširuje sve do izgrađivanja univerzalne veze. Tom mišlju Ivan Pavao II. osvaja mlade prenoseći im svoju zauzetost i nadu, a papa Franjo poziva na dinamičnu stvarnost prema najdaljim periferijama, koja od marginâ i perifernih skupina vraća u središte i dalje u planetarnom skladu: „Potrebno je posvetiti pozornost globalnoj dimenziji kako bismo izbjegli svakodnevnu uskogrudnost. Istodobno, ne smijemo gubiti iz vida ono što je lokalno jer nam to pomaže stajati čvrsto na zemlji.”¹²⁴ To sprječava polarizacije. Može se živjeti „u nekom apstraktnom, globaliziranom univerzalizmu, da budu slijepi putnici iz posljednjega vagona, na repu zbivanja, koji širom otvorenih usta i pljeskom na zadan znak prate blještav vatromet nekog drugog svijeta” ili se može postati „folklorni muzej, odvojen od svijeta, osuđeni ponavljati uvijek iznova iste stvari i nesposobni u onom što je različito vidjeti izazov i cijeniti ljepotu koju Bog razdaje izvan njihovih granica”¹²⁵.

71. Papa Franjo ponavlja: „Ono što nas poziva na djelovanje jest stvarnost prosvijetljena razumom. Formalni nominalizam mora ustupiti mjesto skladnoj objektivnosti. U suprotnom se manipulira istinom, kao što se tjelovježba pokušava zamijeniti kozmetikom.”¹²⁶ I još: „Potrebno je uvijek širiti svoje vidike i vidjeti neko veće dobro koje će donijeti blagodatni svima. To, međutim, treba činiti bez bježanja od sebe i bez iskorjenjivanja. Potrebno je pustiti korijene u plodno tlo i u povijest vlastita mjesta u kojem smo rođeni, koje je Božji dar. Riječ je o onom malom vlastitom dvorištu, ali sa širim vidikom.”¹²⁷

¹²⁴ *Isto*, 234.

¹²⁵ *Isto*.

¹²⁶ *Isto*, 232.

¹²⁷ *Isto*, 235.

72. Stvarnost traži kreativno obraćenje ako se ne žele davati odgovore na pitanja koja si nitko ne postavlja, a ostavljati bez prikladnih odgovorâ egzistencijalna pitanja današnjega muškarca i žene; nužno je iznova osmisлити načine naviještanja. Kreativnost, i odvažnost koju ona iziskuje, čini nas *noćnom stražom* (usp. *Iz* 21, 11s), koja je kadra riskirati, „napustiti lagodan pastoralni kriterij koji se vodi mišlju da se uvijek radilo tako”¹²⁸, „propitkivati evangelizacijske ciljeve, strukture, načine i metode vlastitih zajednica”¹²⁹.

Propitkivanje struktura ponekad će dovesti do zanemarivanja postojećih, kao struktura koje nisu više prikladne za prenošenje ljepote radosne vijesti.¹³⁰ Prijeko je potrebno obnoviti jezik kako bi se evanđelje moglo shvatiti. Pretočiti evanđelje, crkveno učiteljstvo u riječi, slike i simbole razumljive suvremenim kulturama teška je zadaća također zbog krnjega kršćanskoga sjećanja mnogih naših ljudi: malo znanja i apsolutan izostanak referentnoga okvira.

Modelima i običajima kojima govorimo i očitujemo identitet i vrijednosti posvećenoga života prijeti opasnost da budu hermetični, nerazumljivi velikom dijelu naroda: „Nadam se da će sve zajednice”, kaže papa Franjo, „uložiti potrebna sredstva da napreduju na putu pastoralne i misijske preobrazbe, koja ne može ostaviti stvari takve kakve jesu.”¹³¹

Obraćenje u množini

73. Posvećeni je život tijekom stoljećâ bio jedna od crkvenih stvarnosti koje su se najznačajnije susretale s kulturnim različitostima: danas ne može zaustaviti svoj korak, već nastavlja put obraćenja koji poziva na uspostavu plodnih odnosa.

¹²⁸ *Ondje*, 33.

¹²⁹ *Isto*.

¹³⁰ Usp. isto, 27.

¹³¹ *Ondje*, 25.

„Lako je ustanoviti kako je duboka veza koja ujedinjuje poslanje Crkve s kulturom i kulturama.”¹³² Tumačenje evanđelja zahtijeva kulturnu decentralizaciju. Je li življenje evanđelja u susretu s kulturama put koji može obnoviti posvećeni život? U *Perfectae caritatis* poziva se na pokret posuvremenjenja. To je dovelo do veće bliskosti sa svijetom, posebno sa siromašnima i marginalnostima, kao i evandeoske jednostavnosti. Danas interkulturalna stvarnost traži da se nastavi s tom obnovom. Nema evangelizacije bez pristupa označenog poštivanjem prema kulturama, kao što ne postoji dodir s kulturama bez odricanja od sebe samih u ime evanđelja. Dakle, budućnost nas poziva na dvije napetosti: stabilnost i promjene, poziva nas da budemo mjesto interakcije između partikularnog i univerzalnog.

Pozvani smo svladati teško umijeće odnosa s različitim i uspostaviti srdačnu suradnju radi zajedničkoga izgrađivanja. Usamljen trud i napor nemaju budućnost jer se isključuju iz misterija Crkve *zajednice*. *Koinonia* se jača u pluralnosti u kojoj blista *mnogolika mudrost Božja* (Ef 3, 10).

To je veliko obraćenje koje nas potiče također na konkretne odluke. „Očekujem... da se poveća zajedništvo među članovima različitih ustanova.” Papa Franjo poziva „s većom hrabrošću izići izvan granica vlastite ustanove kako bi se zajednički stvaralo, na lokalnoj i općoj razini, zajedničke projekte formacije, evangelizacije, socijalnih djelovanja. Na taj će se način moći djelotvornije pružiti stvarno proročko svjedočenje. Zajedništvo i susret među različitim karizmama i zvanjima hod je nade. Nitko ne gradi budućnost tako da se izolira, niti isključivo vlastitim snagama, već tako da se prepozna u istini zajedništva koje se uvijek otvara susretu, dijalogu, slušanju, uzajamnu pomaganju i štiti nas od bolesti autoreferencijalnosti. Istodobno, posvećeni je život pozvan težiti iskrenoj sinergiji među svim pozivima u Crkvi, počevši od prezbiterâ i laikâ, odnosno ‘da omogućí rast duhovnosti zajedništva prije svega u vlastitoj sredini, a zatim u samoj crkvenoj zajednici i preko njezinih granica’”¹³³.

¹³² IVAN PAVAO II., Poruka talijanskim biskupima okupljenima na zasjedanju u Collevalenzi (11. studenoga 1996.).

¹³³ *Apostolsko pismo svetoga oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenoga života* (21. studenoga 2014.).

S periferijama u srcu

74. Posvećeni je život pozvan ostvarivati svoje poslanje s novim modalitetima u novim kontekstima, izvan gradskih vrata i duž rijeke (usp. *Dj* 16, 13). Osjećamo se pozvani biti prisutni, po evanđeoskom izboru, u situacijama siromaštva i potlačenosti, sumnje i malodušnosti, straha i samoće, pokazujući da je Božja nježnost bezgranična, kao što je bezgranična i njegova bol zbog trpljenja njegove djece.

Isus nas poziva ići dalje, odvažiti se zakoračiti u nepoznato, surađivati sa svim ljudima dobre volje kako bismo brinuli i budno pazili na sjeme njegove riječi kako bi ono snažno raslo. Sve to podrazumijeva izići iz ravnodušnosti, izvući iz anonimnosti i poniženja one koji su izgurani s puta čovječanstva, ne dopustiti da u nama dominiraju udobnost, predrasude ili preuzetna improvizacija. To, u konačnici, znači preuzeti na sebe, kao što je učinio Isus Krist, najdublje čovječstvo. Pavao je to učinio sa svojim drugovima: osmislio je nove načine kako doći do muškaraca i žena svoga vremena živeći s njima običnu svakodnevicu života.

Na predstraži

75. „Crkva mora izići iz sebe same. Kamo? Prema egzistencijalnoj periferiji, gdje god da bila. Isus nam kaže: *Podite po svem svijetu! Podite! Propovijedajte! Svjedočite evanđelje* (usp. *Mk* 16, 15).¹³⁴ Jedna od karakteristika učiteljstva pape Franje poziv je na oblikovanje *Crkve u izlasku*, sa stilom milosrđa, bliskosti i solidarnosti. Pritom moramo budno paziti da ne podlegnemo intimizmu, moramo se predati narodu, kao dionici i odgovorni, s uljem nade i utjehe, za svaku krhkost i nemir, očaj i radost. „To je hermeneutičko pitanje: stvarnost se doista razumije ako ju se promatra s periferi-

¹³⁴ FRANJO, Obraćanje Svetoga Oca u prigodi duhovskoga bdjenja s članovima crkvenih pokreta, novih zajednica, udruga i laičkih udruga (18. svibnja 2013.).

je. [...] Moramo se maknuti s mirne i spokojne pozicije i uputiti se prema perifernom području. Biti na periferiji pomaže vidjeti i shvatiti bolje.”¹³⁵

Uroniti u Papinu poliedarsku misao pruža nam priliku gledati stvarnost počevši od periferijâ. Prisutnost na granicama oduvijek je bila konstanta posvećenoga života, sve do predstraža misije, preuzimajući na sebe, s odvažnošću i oštroumnošću, najveće rizike.¹³⁶ Na to smo pozvani također danas, u vremenu epohalnih promjena. Gledati stvarnost s periferije hrabrost je uhvatiti se u koštac s novim izazovima pokušavajući pronaći nove putove kako bi se pridonijelo „izradbi i ostvarenju novih planova evangelizacije za današnje prilike”¹³⁷. Riječ je o tome da se zna nazrijeti i „stvarati ‘druga mjesta’, gdje se živi evanđeoska logika dara, bratstva, prihvaćanja različitosti, uzajamne ljubavi”¹³⁸.

76. Papa Franjo nastavlja od nas tražiti da budimo svijet životom i službom,¹³⁹ da prihvatimo rizik novih destinatarâ, koje nismo birali prema vlastitu ukusu, već istražujući, odvažno i suosjećajno, s uvijek novom oštroumnošću, nove geografske, kulturne, društvene, egzistencijalne periferije, unutar odbačenih povijesti i globalizirane ravnodušnosti, među tisućama izobličjenih lica i pogaženih dostojanstava. Iznova čitajmo naše pismo *Istražujte* i žuran poziv na razlučivanje i kroćenje prema neočekivanim obzorima.¹⁴⁰ Ta mjesta na kojima obitava čovjek, koja se katkad rijet-

¹³⁵ A. SPADARO, „Svegliate il mondo”. *Colloquio di Papa Francesco con i Superiori Generali* („Probudite svijet”. *Razgovor pape Franje s vrhovnim poglavarima*), *La Civiltà Cattolica*, 165 (2014/I), 6.

¹³⁶ Usp. PAVAO VI., Apostolska pobudnica *Evangelii nuntiandi* (8. prosinca 1975.), 69; IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 76.

¹³⁷ IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 73.

¹³⁸ *Apostolsko pismo svetoga oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenoga života* (21. studenoga 2014.).

¹³⁹ A. SPADARO, „Svegliate il mondo”. *Colloquio di Papa Francesco con i Superiori Generali* („Probudite svijet”. *Razgovor pape Franje s vrhovnim poglavarima*), *La Civiltà Cattolica*, 165 (2014/I).

¹⁴⁰ KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOGA ŽIVOTA I DRUŽBE APOSTOLSKOGA ŽIVOTA, *Istražujte. Posvećenim muškarcima i ženama u hodu za Božjim znakovima* (8. rujna 2014.), LEV, Vatikan, 2014.

ko pohodi, pozivaju na misijsko obraćenje: *On me posla blagovjesnikom biti siromasima, proglasiti sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene, proglasiti godinu milosti Gospodnje.* (Lk 4, 18-19)

Kročiti sa siromašnima

77. Pozvani smo činiti pravicu, *milosrđe ljubiti i smjerno sa svojim Bogom hoditi* (Mih 6, 8). Posvećeni muškarci i žene uvijek su na prvoj crti obrane ugroženoga života predlažući drukčiji, moguć i nužan način života. Malo toga može pobuditi divljenje, iznenađenje i privlačnost kao vidjeti posvećene osobe uz one koji nemaju ništa, uz one koji se smatraju posljednjima, uz odbačene od društva kako borave tamo gdje drugi ne žele biti. Preferencijalna opcija za siromašne koja je oblikovala Isusov život i poslanje (Lk 4, 18) jedan je od temeljnih kriterija koji vode razlučivanju redova, redovničkih zajednica i ustanova posvećenoga života i družbi apostolskoga života. Od svih se nas traži pozornost koja nadilazi sociološku analizu i poziva na veliku ljubav i suosjećanje. „Služiti siromasima čin je evangelizacije i, istodobno, pečat evanđeljnosti i poticaj stalnom obraćenju za posvećeni život jer, kako kaže sveti Grgur Veliki, ‘kada se ljubav ljubazno spušta da se pobrine i za najniže potrebe bližnjega, tada plane prema najvišim vrhuncima, I kada se milostivo prigne do krajnjih potreba, tada snažno ponovno započne let prema visinama’”¹⁴¹.

Familiaritas cum pauperibus uvijek je bila značajka svakog novog „početka” i reforme. „Solidarnost [...] nije osjećaj neke neodređene sućuti ili površna ganuća zbog patnji tolikih ljudi, bliskih ili udaljenih. Naprotiv, to je čvrsta i postojana odlučnost zauzeti se za opće dobro, to jest za dobro svih i svakoga, jer svi smo mi uistinu za sve odgovorni.”¹⁴²

Za cjelovit i solidaran humanizam

78. Proročki znak predstavlja nov način života u kojem se zauzimamo objединiti pravednost, mir i očuvanje stvorena svijeta. Papa Franjo na to

¹⁴¹ IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 82.

¹⁴² IVAN PAVAO II., Enciklika *Sollicitudo rei socialis* (30. prosinca 1987.), 38.

snažno podsjeća u enciklici *Laudato si'*: „Svijest o ozbiljnosti današnje kulturne i ekološke krize mora prerasti u stvaranje novih navika. Mnogi ljudi znaju da naš trenutni napredak i puko gomilanje stvari i užitaka nisu dovoljni da dadnu smisao i radost ljudskomu srcu, ali se ne osjećaju sposobnima odreći se onoga što im tržište nudi.”¹⁴³ Ta zadaća, življena na osobnoj razini i na razini zajednice, u mreži sa svim tijelima koja rade na tome da zažive te vrijednosti evanđelja, omogućuje nam promicati cjelovit i solidaran humanizam. Naši načini života, u različitim oblicima posvećivanja, imaju snagu oduprijeti se paradigmama prevladavajuće kulture, ekonomističkom shvaćanju, koje sve mjeri parametrima produktivnoga prihoda i korisnosti, u tržišnoj logici. Oni su kadri predstavljati stvarnu alternativu kulturi bacanja, u dinamizmu besplatnosti i solidarnosti, u poštivanju drugosti i s osjećajem za otajstvo, otvoreni za nepredvidivo i ono što se ne može planirati. Moramo u njima prepoznati zdrave izbore skromnosti, odbacivanja rasipanja koji su prisutni u zajednicama i kod pojedinaca. To nam omogućuje izbjeći dinamike konzumerizma koji rađa nesposobnost razlikovanja pravih potreba od onih koje su čisto nametnute i od čistog iskorištavanja prirode. U rascjepkanu svijetu, nesposobnu za definitivne izbore i karakteriziran različitim razinama nestalnosti naša potpuna pripadnost Bogu postaje gostoljubivo mjesto za čovjeka i za čitav stvoren svijet. Kontemplacija, vjernost i plodnost, proročko svjedočanstvo misijski su život za cjelovit humanizam.

Za nenasilno djelovanje

79. Papa Pavao VI. u *Octogesima adveniens* ističe: „Nije dovoljno doživati u pamet načelâ, upirati prstom u bolne nepravde i izricati proročke denuncijacije: te riječi nemaju stvarnu težinu ako kod svakog pojedinca nisu praćene snažnim posvješćivanjem vlastite odgovornosti i učinkovitim djelovanjem.”¹⁴⁴

Mnogi posvećeni muškarci i žene pozvani su živjeti vlastito poslanje na područjima gdje se suočavaju s teškim prijetnjama nasilja i terorizma, gdje

¹⁴³ FRANJO, Enciklika *Laudato si'* (18. lipnja 2015.), 209.

¹⁴⁴ PAVAO VI., Ap. pis. *Octogesima adveniens* (14. svibnja 1971.), 48.

izbija religijski i ideološki fundamentalizam, gdje se prekomjerno iskorištava okoliš. Iz osjetljivosti prema drugim situacijama i oblicima ljudskoga sukoba oni često daruju život, sve do mučeništva. Pozvani smo otvoriti svoja srca da damo prostor osobama koje ne dijele našu vjeru, naše vrijednosti, našu kulturu.

U središtu toga susreta mora biti zajedničko zalaganje, u kulturi poštivanja, za snošljivost, pomirenje i mir, ali također i surađivanje u zaštiti najslabijih, osobito žena i djece, u sprječavanju i jamčenju prikladne kazne za krivce. Trebamo razvijati i unaprjeđivati svoju kreativnu sposobnost: iznositi alternative, stvarati obzore, zamišljati moguće svjetove. Moramo biti sposobni za djelovanje koje će u isti mah biti pronicavo i donositi nadu, koje će ljudima otvoriti oči i biti otvoreno budućnosti, kritički i vitalno, koje vidi stvarnost i zamišlja budućnost te tako i danas odjekne paradoksalna riječ, koja je evanđelje, kada naviješta da će posljednji biti prvi, da su ožalošćeni blaženi, da je smrt pobijedena.

U svakodnevici obitelji

80. Dajući znak za početak Godine posvećenoga života, papa Franjo je istaknuo: „Blagoslavljam Gospodina zbog sretne podudarnosti Godine posvećenog života sa Sinodom o obitelji. Obitelj i posvećeni život pozivi su koji nose bogatstva i milost za sve, prostori humanizacije u izgrađivanju vitalnih odnosa, mjesta evangelizacije. Oni se mogu uzajamno pomagati.”¹⁴⁵ Obitelj i posvećeni život uzajamno se prepoznaju u slobodi Duha i zajedništvu Crkve: to radosno priznavanje potpora je u zajedničkom hodu vjernosti, koji činimo svakodnevno.

Sveti nas Otac još podsjeća da obitelji koje svakodnevno susrećemo „s njihovim licima, s njihovim povijestima, sa svim njihovim komplikacijama, nisu problem, već su prilika koju Bog stavlja pred nas. Ta nam je prilika izazov kako potaknuti misijsku kreativnost koja je kadra obuhvatiti sve konkretne situacije [...], ne samo onih koje dolaze ili se nalaze u župama, to bi bilo lako, već moramo doći do obitelji koje žive u našim četvrtima, do

¹⁴⁵ *Apostolsko pismo svetoga oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenoga života* (21. studenoga 2014.).

onih koji ne dolaze.” Naša sposobnost blizine i odvažnosti „nalaže nam da se klonemo načelnih izjava kako bismo prodrli u živo srce četvrti i, poput umjetnika, prionuli oblikovanju u toj stvarnosti Božjega sna, a to mogu činiti samo osobe koje vjeruju, koje ne zatvaraju prolaz Duhu Svetom i koje se ne boje zaprljati ruke.”¹⁴⁶

Pavao i njegovi drugovi naići će na Lidijinu gostoljubivu obitelj, koja će ih svojom velikodušnošću pratiti tijekom misijskoga puta, kao i tamničara, koji će za njih postati znak gostoljubivosti i solidarnosti (usp. *Dj* 16, 13-15.25-34).

Na obrazovnim granicama

81. Crkva je pripovjedna zajednica koja se spominje Božje ljubavi u Isusu Kristu. To je pripovijedanje u svojoj suštini obrazovno.

Dirnuti njegovim učenjem

Očitovanje Kristova otajstva tiče se čitavoga ljudskoga života u svim njegovim područjima i teži u cijelosti uvesti svakoga muškarca u nov način postojanja i življenja (*Dj* 22, 8-10). Dosljedna zapadna tradicija definira obrazovni proces kao progresivno vođenje osobe prema punom samostvarenju. Crkva je prihvatila tu viziju s novom hermeneutikom. Stoga se poslanje Crkve može ispravno predočiti u pedagoškim kategorijama: *dječice moja, koju ponovno u trudovima rađam dok se Krist ne oblikuje u vama* (*Gal* 4, 19).

Vjernik percipira nutarnju logiku života vjere i shvaća odgojnu dimenziju svoga čovječstva. Povezanost između kršćanske ponude i obrazovnoga iskustva dovodi do izrade pedagoškoga učenja koje se vodi načelom „od života do učenja”, a ne „od učenja do života”.

Posvećeni život u svojim je mnogostrukim oblicima bio obrazovni činilac tijekom ljudske i crkvene povijesti i pozvan je ići i dalje tim putem služeći se oštroumnosću i dijalogom sa svijetom. Ne možemo ograničiti svoju pri-

¹⁴⁶ FRANJO, Govor na otvorenju crkvenoga kongresa Rimske biskupije (16. lipnja 2016.), 1.

sutnost, viziju i misijsku ljubav samo na pružanje prve pomoći onima koji grcaju u neimaštini, već moramo hrabrom umješnošću pratiti obrazovnu zadaću svojstvenu Crkvi. To je doprinos koji ne možemo zapostaviti, ni prema crkvenome životu ni prema građanskome životu.

82. Obrazovna zadaća koja se provlači kroz čitavu našu misiju propituje naš način gledanja i doživljavanja egzistencijalnih periferija, način na koji prijateljujemo s drugima i pružamo pomoć, susret i zagrljaj milosrđa. Riječ je o tome da se u obrazovnome susretu usmjeravaju osobne povijesti vjere, da se prate i raspršuju sumnje koje muče ljude, da se odagnaju sjene i strahovi koji koče korak.

Pozvani smo na nužan pedagoški hod kojim je Crkva kročila svijetom promatrajući s poniznošću učenike Isusa Učitelja: *Slavljen od svijetu, naučavaše po njihovim sinagogama; svi su mu povlađivali i divili se milini riječi koje su tekle iz njegovih usta. I poučavaše ih subotom. Bijahu zaneseni njegovim naukom jer silna bijaše riječ njegova.* (Lk 4, 15.22.31.32) Svako naše djelovanje na misijskom i dijakonijskom polju afirmira ili niječe obrazovni čin: u njemu susrećemo povijest svake osobe, sumnje, vjere, tmine ljepote. Obrazovati u Kristovu stilu zvuči kao proročka zadaća koju nam Crkva povjerava: „*Podsjećati na Božji plan o ljudima* i služiti mu, kao što je navijestilo Pismo i kao što proizlazi i iz pažljiva čitanja znakova providonosnoga Božjega djelovanja u povijesti.”¹⁴⁷

Na kulturnim periferijama

83. Služenje na polju znanja i dijakonija kulture poziva nas na novo i plodno djelo kulturne responsabilizacije vjere kako bi se revitalizirao, kritički i kreativno, drevni i uvijek dijalektički odnos između vjere i kulture. Peter Hans Kolvenbach, bivši generalni prepošt Družbe Isusove, u svojem je intervjuu na 12. kongregaciji Sinode o posvećenom životu rekao da neke posvećene osobe izravnije preuzimaju na sebe to crkveno poslanje podsjećanja kulturâ na njihovu krajnju svrhu, u samom srcu tih kultura, u njihovim mjestima istraživanja, odnosno umjetničkoga stvaralaštva, u

¹⁴⁷ IVAN PAVAO II., Poslijesinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.), 73.

akademske ustanovama i središtima širenja informacija putem sredstava društvene komunikacije.

U *Vita consecrata* ističe se taj vidik: „Potreba za doprinosom u promicanju kulture, u dijalogu između kulture i vjere, zapaža se danas u Crkvi na posve osobit način. Posvećeni ne mogu a da se ne osjete prozvanima tom žurnošću.”¹⁴⁸ Spominjemo se posebno posvećenih osoba i ustanova koje je Duh pozvao tumačiti velike obrazovne naracije u suvremenim kulturama. Pozivamo da se ne napusti naklonjenost obrazovnom polju koje se javlja kao prva nužnost u slabim kulturama današnjice, koje karakterizira rascjepkanost, u fiktivnim konstrukcijama virtualnog svijeta, u nezaustavljivoj struji onog *anything goes*.

84. Na periferijama kulture posvećeni život danas, nastavljajući drevni i plodni *traditio* – u smjernu i solidarnu dijalogu sa svim kulturnim činiocima – pozvan je zauzeti se na dvama frontovima: na iskustvenom i na spekulativnom. Prvi nas poziva živjeti svoje svjedočenje života na tragu evanđeoske naracije, moguće u svakoj životnoj dobi i u svakom razdoblju. Kroz priču odgojni čin dobiva živost i ona uvodi u aktualnost susreta s Kristom.

Drugi nas poziva na dublje razmišljanje o suvremenom čovjeku radi jednog cjelovitog humanizma. Taj proročki izazov od nas traži da tomu posvetimo pamet, strast, intuiciju, dobra. Crkva danas ima potrebu imati mjesta, sredine, oblike obrazovanja koji pomažu dubljoj slobodi osobe razborito se postaviti prema kulturi potrošnje: riječ je o generativnom pokretu.

Za formacijsko prihvaćanje

85. Pozivamo na povratak stavu nasljedovanja Isusa, Učitelja, kroz poniznu službu kulture i razlučivanja s obzirom na istinu, proširenu na sve aspekte ljudskoga života.

Danas opažamo da su se mnogi odrasli odrekli toga da novim naraštajima predlažu razloge i pravila da žive sa slobodom i odgovornošću. Ponovno

¹⁴⁸ *Ondje*, 98a; b.

produbiti njihovu neodložnu odgojnu odgovornost ima vrijednost za sva područja prisutnosti posvećenih osoba.

Možemo također ponovno razmišljati o svojoj raspoloživosti da ponudimo referentna mjesta i ozračja pripadnosti, konkretne prostore pružanja opće-ljudske i duhovne pomoći u izvanrednim, pa i dramatičnim, situacijama samoće i dezorijentiranosti. Ta će mjesta biti kadra odgovoriti na potrebe za prijateljstvom, eksperimentiranjem, susretom, kako bi se pomoglo ne samo djeci i mladima nego i odraslima da iziđu iz narcisoidne usredotočenosti na sebe same. Stoga je od presudne važnosti današnjem čovjeku naviještati prekid samoće, blagovijest izvorišnoga odnosa s otajstvom Boga koji se objavljuje kao ljubav. U toj perspektivi danas postoji potreba za kreativnim planiranjem, traženjem i iskušavanjem novih putova.

Pozivamo također da se pozornost usmjeri na mnogolikost obrazovnih sredina: postoji mnoštvo referentnih vrijednosti, kulturnih pripadnosti, načina obiteljskoga života, obrazovnih oblika, znanja i izvora znanja. Treba znati prepoznati nove obrazovne i pastoralne prilike, čvorišta koje ti fenomeni nose sa sobom i shvatiti da se od nas traži napor za iznalaženje novih putova obrazovnoga jedinstva unutar te pluralnosti. To zahtijeva pokretanje novih obrazovnih profesija, uz one tradicionalne, jer mogućnosti koje pruža fenomen pluralizacije (migranti, porast broja kulturnih manjina, multikulturalnost obrazovnih tečajeva, novi zahtjevi za naviještanjem i katehezom) riskiraju da ostanu neiskorištene ili se koriste samo na polju izvanrednih okolnosti socijalnih službi. Crkvena zajednica i sam posvećeni život prihvatit će nove potrebe izrađujući novo obrazovno zauzimanje.

U ekumenskim i međureligijskim mjestima

86. Pozivamo na tumačenje migracijskoga fenomena koji od nas traži nove senzibilitete i pastoralnu pozornost u pogledu ekumenizma i međureligijskoga dijaloga.

U dokumentu *Vita consecrata* dane su vrlo konkretne upute: dijeljenje *lectio divina*, sudjelovanje u zajedničkoj molitvi, dijalog koji odiše prijateljstvom i ljubavlju, „srdačno gostoljublje prema braći i sestrama različitih kršćanskih vjeroispovijesti, uzajamno upoznavanje i razmjena darova, su-

radnja u zajedničkim inicijativama službe i svjedočanstva. [...] U stvari, nijedna ustanova posvećenoga života ne smije se osjećati oslobođenom od obveze rada za tu stvar”¹⁴⁹.

Od nas se jednako tako traži poticanje međureligijskoga dijaloga. Dva područja mogu sugerirati naš djelatni odgovor: „...zajednička *skrb za ljudski život*, koja ide od suosjećanja u fizičkim i duhovnim patnjama, do zalaganja za pravdu, mir i očuvanje stvorenoga. U tim područjima posebno će ustanove aktivnoga života tražiti sporazumijevanje s članovima drugih religija, u onom dijalogu djelâ koji priprema put dubljemu zajedništvu. Posebno područje aktivnoga susreta s osobama drugih religijskih tradicija je i *istraživanje i promicanje dostojanstva žene*. U optici jednakosti i pravedne uzajamnosti između muža i žene, dragocjenu uslugu mogu učiniti posebno posvećene žene.”¹⁵⁰

U mjestima Duha

87. Pozivamo sagledati na nov način drevne oblike kojima su monasi i monahinje, redovnici i redovnice i sve posvećene osobe dale svoj život u pokušaju ostvarivanja alternativnoga projekta društva, u pokušaju stvaranja mjesta gdje će življenje evanđelja dati smisao i usmjerenje i postati živo svjedočanstvo bratstva koje zna povezati kulture i narode.

Znak evanđeoske novosti može se proširiti na šire evangelizacijske strukture: mjesta hodočašća, koja često vode ili animiraju posvećeni muškarci i žene, prostori su obraćenja i kontemplacije; samostani su mjesta prihvaćanja i dijaloga, otvorena ekumenizmu kao i nevjernicima koji često u njima pronalaze smisao života. Posvećeni život, koji je nekoć znao stvarati i upravljati djelima nadahnutima na evanđeoskoj logici, pozvan je danas iznova razmišljati, osmisliti, stvoriti mjesta gdje će se evanđelje moći čitati u svojim mogućnostima, nadahnućima i plodovima, gdje se može vidjeti i dotaknuti Boga.

¹⁴⁹ *Ondje*, 101.

¹⁵⁰ *Ondje*, 102.

Dvadesetih godina dvadesetoga stoljeća Luigia Tincani, utemeljiteljica jedne apostolske ustanove, piše: „Na našem zajedničkom hodu prema punom uzrastu djece Božje sve što ja mogu učiniti za moju braću jest, u konačnici, učiniti se pred njima živom stvari u kojoj će moći vidjeti ostvarenom ideju za koju bi htjela da im bude svjetlo i snaga na njihovu putu. Obrazovanje se može tako shvatiti kao pravo umijeće i poezija života; ne mogu drugo već pružiti im dosljednost svoga duha, svoga srca, svojih djela, svojih riječi, kao što umjetnik pruža djelo u koje je utkao živ dah svoga umijeća. Jer istina je ova: ne činimo dobro ljudima oko sebe, nismo nikada odgojitelji, doli zahvaljujući svojoj moralnoj vrijednosti; snagom svojih uvjerenja, po stvarnosti, to jest ostvarenjem koje je naš morali ideal dostigao u nama. Stoga, želimo li postati odgojitelji, važnije je pobrinuti se da u nama živi ideal koji priželjkujemo nego da taj ideal budimo u drugima.”¹⁵¹

U vremenu nade

Ovdje je Crkva

88. Slušali smo na početku ovih stranica obećanje koje odjekuje u Djelima: *Primit ćete snagu Duha Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji i sve do kraja zemlje. (Dj 1, 8)* Isus riječju *svjedoci* povjerava svoju posljednju poruku. Svjedočenje se ne rađa u njima iz neke osobne odluke. Bog je taj koji ih je izabrao i poslao Duha da ih osposobi za ono što sami nisu mogli ni zamisliti: *Duh Istine koji od Oca izlazi – on će svjedočiti za mene. I vi ćete svjedočiti jer ste od početka sa mnom. (Iv 15, 26b-27)* Evanđelist Ivan bilježi Učiteljeve riječi o svjedočanstvu koje će učenici morati davati za Njega u svijetu, usprkos strahu jednih, zaboravnosti drugi, mogućoj izdaji u svakom trenutku.

U povijesti se trajno vodi borba između tame i svjetla (usp. *Iv 1, 4-11*); u toj je sukobljenosti prisutan misterij odbacivanja koji može dotaknuti i Isusove najprisnije prijatelje, za koje moli Oca: *Ne molim za svijet, nego za one koje si mi dao. (Iv 17, 9)* Kontekst je dramatičan, a u Isusovim je

¹⁵¹ L. TINCANI, *Lettere di formazione*, priredio C. Broggi, Ed. Studium, Rim, 2009. (1923.).

riječima velika ozbiljnost; On ne šuti o zlu, ali ne izražava osude, nego zabrinutost za svoje kako bi živjeli sa sviješću i vjernošću vrijeme koje je pred njima.

89. Kao svako stoljeće tako je i naše stoljeće vrijeme borbe između svjetla i tame; vrijeme u kojem se preoblikuju odnosi između narodâ, kulturâ, religijâ; vrijeme u kojem putovi proširuju svoja raskrižja, u prostorima u kojima su lica prisiljena na prihvaćanje ili odbacivanje, također nenasilno; vrijeme u kojem se od kršćana s pretjeranim nasiljem traže razlozi njihove nade, a posvećene osobe nastavljaju vlastitu povijest svjedokâ Svjetla. U znaku ljubavi *sve do kraja* (usp. *Iv* 13, 1) posvećeni muškarci i žene dali su svjedočanstvo za Krista Gospodina darom vlastita života. Na tisuće je onih koji su – prisiljeni na katakombe progonâ totalitarnih režima ili nasilnih skupina, napadani tijekom obavljanja svoga misijskoga posla, u radu sa siromašnima, u pomaganju bolesnima i marginaliziranim – živjeli i žive svoje posvećenje u dugotrajnom i herojskom trpljenju, često prolijevajući vlastitu krv, potpuno suobličeni rassetomu Gospodinu. Jedna redovnica misionarka piše: „Već sam na pragu osamdesete godine života. Prilikom mog posljednjeg dolaska u Italiju, poglavarice nisu bile sigurne smiju li mi dopustiti povratak. Jednoga sam dana tijekom klanjanja molila: ‘Isuse, neka bude volja tvoja; ali ti znaš da želim još jednom tamo otputovati.’ Dodoše mi ove vrlo jasne riječi: ‘Olga, zar misliš da si ti ta koja spašava Afriku? Afrika je moja. Usprkos svemu, ipak sam sretan što ćeš otputovati: Pođi i daruj život!’ Od tada nisam više sumnjala.”¹⁵²

Svjedočanstvo sve do krvi velik je pečat kršćanske nade, jedinstvena slava za Crkvu: „Želim samo jedno mjesto do Isusovih nogu. Želim da moj život, moja narav, moja djela govore za mene i kažu da slijedim Isusa Krista. Ta je želja tako snažna da bih se smatrao privilegiranim ako bi – u ovom mom trudu i naporu i u ovoj mojoj borbi za pomaganje potrebitih, siromašnih, progonjenih kršćana u Pakistanu – Isus htio prihvatiti žrtvu mojega života.

¹⁵² Iz neobjavljenih spisa Olge Raschietti (Montecchio Maggiore, 22. kolovoza 1931. – Kamenge, 7. rujna 2014.), Marijina misionarka, ubijena u Burundiju.

Želim živjeti za Krista i za Njega želim umrijeti. Ne osjećam nikakav strah u ovoj zemlji.”¹⁵³

Među kršćanima mučenicima posvećeni muškarci i žene označavaju istaknutu i oduševljenu parabolou: Crkva je i dalje Crkva Krista Isusa koji je najavio progone za svoje učenike. Posvećeni život i stvarnost mučeništva pokazuju „gdje se nalazi Crkva”¹⁵⁴.

Sanjati kao kršćani

90. Završna poruka, koju nam predaje iskustvo i želje sudionikâ *Tjedna u zajedništvu* na zaključenju Godine posvećenog života, poziva nas da budemo radosni u nadi, tom slabom i krhkom dobru kako u suvremenim kulturama tako i među nama. Imamo potrebu ponovno oživjeti teološki razlog naše nade, kako bi on bio prisutan u Crkvi.

Vizija nade je generativna, prijanja s radošću uz ono što Duh danas ostvaruje. Jedna redovnica pripovijeda: „Sada se vraćam u Burundi, u mojoj dobi, narušena zdravlja i s ograničenim tjelesnim snagama, koje mi ne dopuštaju više trčati dan-noć kao prije. Ipak mislim da mogu reći da su zanos i želje da budem vjerna Isusovoj ljubavi prema meni, koju konkretiziram u misiji, u mome srcu trajno živi. Misija mi pomaže reći u slabosti: Isuse, pogledaj, to činim iz ljubavi prema tebi.”¹⁵⁵

Prihvatanje Duha daje nam sposobnost kreativnosti i odvažnosti dok živimo svoje nasljedovanje Krista (*sequela Christi*) u drugim kulturnim sredinama i u novim antropološkim paradigmatama: „Trebamo njegovati u sebi pogled suosjećanja, poštivanja, cijenjenja vrijednosti koje u sebi sadrže kulture, tradicije koje susrećemo. Usprkos složenoj i konfliktnoj situaciji u zemljama Velikih jezera, čini mi se da zamjećujem prisutnost kraljevstva ljubavi koje se gradi, koje raste poput zrna gorušičina Isusa prisutnog, koji

¹⁵³ Usp. C. SCHAHBAZ BHATTI, *Cristiani in Pakistan. Nelle prove la speranza (Kršćani u Pakistanu. Nada u kušnjama)*, Marcianum Press, Venezia, 2008.

¹⁵⁴ Usp. J. RATZINGER, *Perché siamo ancora nella Chiesa (Zašto smo još uvijek u Crkvi)*, Rizzoli, Milano, 2008., 26.

¹⁵⁵ Iz neobjavljenih spisa Lucije Pulici (Desio, 8. rujna 1939. – Kamenge, 7. rujna 2014.), Marijina misionarka ubijena u Burundiju.

se daruje svima. U ovom dijelu svoga hoda nastavljam služenje afričkoj braći nastojeći živjeti s ljubavlju, jednostavnošću i radošću.”¹⁵⁶

Postavimo si za cilj pratiti u nadi mlade naraštaje prema budućnosti uzdajući se u *dažd jesenski, kišu proljetnu* (*Hoš* 6, 3), kako bi mlade posvećene osobe bile oštroumni i originalni protagonisti novog stvaralaštva u slobodi Duha.

91. Nada je kršćanski san koji oživljava i osvjetljuje život u Crkvi: „Ljubim istinu koja je poput svjetla, pravdu koja je bitan aspekt ljubavi; volim reći svima stvari onakve kakve one jesu: za dobro da je dobro, za zlo da je zlo, bez proračunatosti, s jedinom računicom o kojoj govori evanđelje: činiti dobro zato što je dobro. Na posljedice učinjena dobra mislit će svevišnji Bog.”¹⁵⁷ „Moj je poziv jedan jedini, rekao bih strukturalan: usprkos svim nedostacima i nedostojnostima koje imam, ja sam, po Gospodinovoj milosti, svjedok evanđelja: *Bit ćete mi svjedoci.*”¹⁵⁸ Pišući jednoj svojoj prijateljici redovnici, Giorgio La Pira nastavlja: „Prečasna Majko, jesam li pomalo sanjar? Možda. Ali čitavo je kršćanstvo jedan san: predivan san o Bogu koji je postao čovjekom zato da čovjek postane Bog! Ako je taj san stvaran, a i te kako je stvaran, zašto ne bi bili stvarni drugi snovi koji su s njime bitno povezani? Ali čini mi se da to nisu snovi, to se naziva kršćanskom krjepošću, to se naziva nadom.”¹⁵⁹ Vječno, koje kulture današnjice niječu, izražava svoju dimenziju u svijetu također i kroz razloge naše nade.

¹⁵⁶ Iz neobjavljenih spisa Bernadette Boggian (Ospedaletto Euganeo, 17. ožujka 1935. – Kamenge, 8. rujna 2014.), Marijina misionarka, ubijena u Burundiju.

¹⁵⁷ G. LA PIRA, „Discorso del 24 settembre 1954 al Consiglio Comunale di Firenze” („Govor od 24. rujna 1954. u Gradskom vijeću Firence”), A. SCIVOLETTO, *Giorgio La Pira*, Studim, Rim, 2003., 159.

¹⁵⁸ G. LA PIRA, „Lettera del 27 novembre 1953” („Pismo od 27. rujna 1953.”), *Caro Giorgio... Caro Amintore... 25 anni di storia nel carteggio La Pira-Fanfani (Dragi Giorgio... Dragi Amintore... 25 godina povijesti prepiske između La Pire i Fanfanija)*, priredili S. Selmi i S. Nerozzi, Polistampa, Firenze 2003., 190. – 195.

¹⁵⁹ G. LA PIRA, *La preghiera, forza motrice della storia: lettere ai monasteri femminili di vita contemplativa (Molitva – pokretačka snaga povijesti: pismo ženskim samostanima kontemplativnog života)*, priredio V. Peri, Città Nuova, Rim, 2007., 64.

Zdravo, Djevice dvorane posljednje večere

92. Isusova Majka i apostoli u jednodušnoj molitvi pokazuju Crkvu koja se rađa kao divan primjer sloge i molitve. U ozračju očekivanja koje prožima dvoranu posljednje večere, Marija zaziva dar Duha. Pedesetnica je također plod neprestane molitve Djevice, koju Tješitelj (Paraklet) prihvaća jer je izraz majčinske ljubavi prema učenicima. „Duh Sveti ispunja Djevicu i prisutne puninom svojih darova izvodeći u njima duboku preobrazbu radi širenja radosne vijesti. Kristovoj Majci i učenicima dana je nova snaga i novi apostolski dinamizam za rast Crkve.”¹⁶⁰

Između Naviještenja i Pedesetnice očituje se plodnost koju Duh Sveti daruje Mariji: „U rasporedbi spasenja, ostvorenoj po djelovanju Duha Svetoga, postoji jedinstvena podudarnost između trenutka utjelovljenja Riječi i trenutka rađanja Crkve. Osoba koja ujedinjuje ta dva trenutka je Marija: Marija u Nazaretu i Marija u dvorani posljednje večere u Jeruzalemu. U oba slučaja njezina je nazočnost diskretna, ali bitna, ona pokazuje put rađanja od Duha.”¹⁶¹

Neka tako bude za nas: od *dodi i slijedi me* do zapovijedi *pođite i naviještajte*, od prihvaćanja poziva do misijske plodnosti, na novim putovima Duha.

Oče, koji si izlio

darove svoga Duha na blaženu Djevicu

koja je molila s apostolima u dvorani posljednje večere,

daj da Crkva ustraje

jednodušno i složno u molitvi,

da Duhovi traju neprolazno

i da sveti oganj spali svako zlo,

izbriše nečistoće i prljavštine, samoće

i gorčine koje izjedaju čovjeka.

¹⁶⁰ IVAN PAVAO II., *Opća audijencija* (28. svibnja 1997.).

¹⁶¹ IVAN PAVAO II., Enciklika *Redemptoris Mater* (25. ožujka 1987.), 24; usp. PAVAO VI., Apostolska pobudnica *Marialis cultus* (2. veljače 1974.), 28.

*Sveti Oče,
poslušaj molitve koje tvoj dobri Duh
stavlja u srce i na usne
onih koji se uzdaju u tebe:
oslobodi nas tereta grijeha
koji žalosti i trne Duh
koji se spustio na Djevicu i koji je darovan u dvorani posljednje večere
i da Crkva uvijek blista
po novim plodovima svetosti i milosti
kako bi donijela svijetu radostan navještaj
spasenja.*

Vatikan, 29. lipnja 2016.

Svetkovina sv. Petra i Pavla, apostolâ

kardinal João Braz de Aviz
pročelnik

✠ José Rodríguez Carballo, OFM
nadbiskup tajnik

ZA RAZMIŠLJANJE

93. Poticaji pape Franje

Odgovaraju li naše službe, naša djela, naše prisutnosti onomu što je Duh Sveti tražio od naših utemeljitelja? Jesu li one prikladne za postizanje njihovih ciljeva u današnjem društvu i Crkvi? Postoji li nešto što moramo mijenjati? Imamo li istu veliku ljubav prema svome narodu, jesmo li mu blizu do te mjere da dijelimo njegove radosti i boli, tako da uistinu možemo shvatiti potrebe i pružiti svoj doprinos da na njih odgovorimo?¹⁶²

- „Tko je Isus svakomu od nas? Svijetu je više nego ikad potreban Krist, njegovo spasenje, njegova milosrdna ljubav. Mnoge osobe osjećaju prazninu u sebi i oko sebe; druge žive u nemiru i nesigurnosti zbog oskudice i sukobâ. Svi trebamo prave odgovore na svoje dvojbe, na svoja konkretna pitanja. U Kristu, samo u njemu, moguće je pronaći pravi mir i ispunjenje svake ljudske težnje. Isus poznaje čovjekovo srce bolje od bilo koga. Zato ga može ozdraviti, dati mu život i utjehu.”¹⁶³
- „Zapitajmo se je li naša vjera plodna. Donosi li naša vjera dobra djela? Ili je besplodna i stoga više mrtva nego živa? Postajem li bližnji ili jednostavno prolazim pokraj? Pripadam li onima koji druge dijele po vlastitu ukusu? Ta si je pitanja dobro češće postaviti jer ćemo na kraju biti suđeni prema djelima milosrđa. Gospodin će nam možda reći: Sjećaš li se onoga dana, na putu između Jeruzalema i Jerihona? Onaj čovjek koji je tamo ležao polumrtav bio sam ja. Sjećaš li se? Onaj ogladnjeli dječak bio sam ja. Sjećaš li se? Onaj selilac kojega toliki žele odbaciti, bio sam ja. One bake i djedovi, napušteni u staračkim domovima, bio sam ja. Onaj bolesnik u bolnici, kojega nitko ne posjećuje, bio sam ja.”¹⁶⁴
- „Dar što ga Isus daje je punina života za gladna čovjeka. Isus traži ne samo materijalnu glad, već onu dublju, glad za smislom života, glad za Bogom. Što možemo učiniti pred patnjom, osamljenošću, siromaštvom i teškoćom tolikih ljudi? Žaliti se ne rješava ništa, ali možemo ponuditi ono malo što imamo, poput dječaka iz evanđelja. [...] Tko od nas nema

¹⁶² Usp. FRANJO, *Apostolsko pismo svetoga oca Franje svim posvećenim osobama u prigodi Godine posvećenoga života* (21. studenoga 2014.), I, 2.

¹⁶³ FRANJO, *Angelus* (19. lipnja 2016.).

¹⁶⁴ FRANJO, *Angelus* (10. srpnja 2016.).

svojih ‘pet kruhova i dvije ribe’? Svi ih imamo! Ako smo spremni staviti ih u ruke Gospodnje, bit će dovoljni da u svijetu bude malo više ljubavi, mira, pravde, i iznad svega radosti.”¹⁶⁵

- „Što našim zajednicama i svakomu od nas znači biti dijelom jedne Crkve koja je katolička i apostolska? To prije svega znači *da nam je stalo do spasenja čitavog ljudskog roda*, da ne budemo ravnodušni i nezainteresirani za sudbinu tolike naše braće, već da budemo prema njima otvoreni i s njima solidarni. To nadalje znači *imati osjećaj punine, cjelovitosti, sklada* kršćanskoga života odbacujući uvijek parcijalne, jednostrane stavove koji nas zatvaraju u same sebe. [...] Želim ovdje podsjetiti na herojski život mnogih misionara i misionarki koji su napustili svoju domovinu i pošli naviještati evanđelje u druge zemlje, na druge kontinente. Jedan mi je brazilski kardinal, koji je dosta dugo djelovao u Amazoniji, rekao da kada ide u neko mjesto, neko selo ili grad u Amazoniji, uvijek pođe na groblje i ondje vidi grobove tih misionarâ, svećenikâ, redovnica – jednom riječju, apostolâ – koji su išli naviještati evanđelje. I on smatra da svi oni mogu ovoga trena biti proglašeni svetima, oni su ostavili sve kako bi naviještali Isusa Krista.”¹⁶⁶
- „Evangelizirati siromahe: to je Isusovo poslanje, prema onom što on sam kaže, to je također poslanje Crkve, kao i svakog krštenika u Crkvi. Biti kršćanin i biti misionar je isto. Naviještati evanđelje riječima, a prije svega životom, glavna je svrha kršćanske zajednice i svakog njezinog člana. [...] Isus upućuje radosnu vijest svima ne isključujući nikoga, štoviše, povlašteno mjesto u njegovu naviještanju imaju oni koji su najdalje, patnici, bolesnici, oni koje je društvo odbacilo. Zapitajmo se što znači evangelizirati siromahe. To znači prije svega približiti im se, to znači s radošću im služiti, osloboditi ih od njihove potlačenosti, a sve to u ime i s Duhom Kristovim, jer on je Božje evanđelje, on je Božje milosrđe, on je Božje oslobođenje, on se učinio siromašnim kako bi nas svojim siromaštvom obogatio.”¹⁶⁷

¹⁶⁵ FRANJO, *Angelus* (26. srpnja 2015.).

¹⁶⁶ FRANJO, *Opća audijencija* (17. rujna 2014.).

¹⁶⁷ FRANJO, *Angelus* (24. siječnja 2016.).

KAZALO

<i>Predraga braćo i sestre</i>	7
PROSLOV	11
Živimo u svijetu	15
SVE DO KRAJA ZEMLJE	21
U stavu slušanja	25
Poslani naviještati	27
<i>U Kristovu stilu</i>	27
<i>Kontemplativci u akciji</i>	29
<i>Sluge Riječi</i>	30
<i>Glasnici radosnih navještaja</i>	32
Ujedinjeni u naviještanju	34
<i>Ustrajni u zajedništvu</i>	34
<i>Čudo Pedesetnice</i>	36
CRKVA U IZLASKU	39
U stavu slušanja	42
Duh, protagonist poslanja	44
<i>Poziv i milost Crkve</i>	46
<i>Svjedoci u Crkvi</i>	48
<i>Početcu, poziv na evanđelje</i>	49
<i>Svjesni slabosti</i>	52
Ne možemo ostaviti stvari takvima kakve jesu	53
<i>Načela iz pobudnice Evangelii gaudium</i>	53
<i>Probuditi pitanja</i>	56
<i>Pedagogija pouzdanosti</i>	57
IZVAN GRADSKIH VRATA	59
U stavu slušanja	63

U misli koja rađa i preobražava.....	67
<i>Pedagogija sekularnosti</i>	67
<i>Odnos među naraštajima</i>	69
<i>Sučeljavanje sa stvarnošću</i>	72
<i>Obraćanje u množini</i>	73
S periferijama u srcu.....	75
<i>Na predstraži</i>	75
<i>Kročiti sa siromašnima</i>	77
<i>Za cjelovit i solidaran humanizam</i>	78
<i>Za nenasilno djelovanje</i>	78
<i>U svakodnevici obitelji</i>	79
Na obrazovnim granicama.....	80
<i>Dirnuti njegovim učenjem</i>	80
<i>Na kulturnim periferijama</i>	81
<i>Za formacijsko prihvaćanje</i>	82
<i>U ekumenskim i međureligijskim mjestima</i>	83
<i>U mjestima Duha</i>	84
U vremenu nade.....	85
<i>Ovdje je Crkva</i>	85
<i>Sanjati kao kršćani</i>	87
<i>Zdravo, Djevice dvorane posljednje večere</i>	89
ZA RAZMIŠLJANJE.....	91
93. Poticaji pape Franje.....	93